

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

БЕРЕЗЕНЬ 2015

У К Р А Ї Н И В і й с ь к о

№03 (173)

ТРИМАТИ ПОРОХ СУХИМ...

Військовослужбовці Збройних Сил України готові до захисту держави. Вони виконують надважкі завдання та здатні дати належну відсіч ворогові. Завдяки таким патріотам Україна переможе.

Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України ПЕТРО ПОРОШЕНКО:

«Ми твердо тримаємо курс на політико-дипломатичне врегулювання міждержавного конфлікту на Донбасі. Але супротивник постійними порушеннями режиму припинення вогню спонукає нас до активізації наших зусиль із зміцнення обороноздатності. Проте, наші ресурси залишаються обмеженими. Тому військово-технічна допомога, яку надають Україні Сполучені Штати Америки, інші країни, є вчасною та вкрай необхідною»

ЗМІСТ

- 2 | НА ЛІНІЇ ВОГНЮ**
Вихід з Дебальцевого
- 5 | БУДНІ ГЕРОЇВ**
Поле бою - термінал
- 8 | У ЗОНІ АТО**
Відрядження на Схід
- 11 | ЛЮДИ ПЕРЕМОГИ**
Війна солдата Вечері
- 16 | ХОРОБРІ СЕРЦЯ**
Рейд за танком
- 18 | НА ПЕРЕДОВІЙ**
«Ралі» під гранатометними пострілами
- 20 | ІНФОРМАЦІЙНА ПРОТИДІЯ**
Зброя – об'єктив і перо
- 22 | РІЧНИЦЯ ОКУПАЦІЇ**
Тест на офіцерську честь
- 28 | КРИМ – ЦЕ УКРАЇНА**
«Free Crimea» діє
- 32 | ДУМКИ З ПРИВОДУ**
«Український світ» & «русский мир»
- 36 | РОДИННІ УЗИ**
Розділені «лінією фронту»
- 40 | РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧАСНИКІВ АТО**
Повернення до мирного життя
- 44 | АКТУАЛЬНА ТЕМА**
«Блакитні шоломи» на Донбасі:
все про миротворчу місію
- 48 | ТВОЇ СИНИ, УКРАЇНО!**
Життя, присвячене Батьківщині
- 54 | MADE IN UKRAINE**
Український «Форт»
- 56 | ЧОРНОБИЛЬСЬКА ТРАГЕДІЯ**
Радіаційний квітень
- 60 | ІСТОРІЯ НАГОРОД**
Відзнаки слави, мужності і праці
- 62 | КОНКУРС**
Тотальний напад олівців на тоталітаризм

29 березня генерал-полковник Петро Іванович Шуляк святкує 70-річний ювілей. Його колеги, учні та підлеглі щиро вітають ювіляра та бажають козацького здоров'я, сімейного благополуччя, довгих років життя та нових звершень і здобутків в ім'я незалежної та єдиної України!

16 | РЕЙД ЗА ТАНКОМ

36 | РОЗДІЛЕНІ «ЛІНІЄЮ ФРОНТУ»

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник:
Міністерство оборони
України

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;

Електронна версія:
<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014
Підписано до друку:
27.03.2015 р.
Наклад: 2115

Віддруковано
ТОВ «Інтер Прінт 1»
Передплатний індекс: 74101
Передплату можна оформити
в усіх поштових відділеннях
зв'язку
Свідоцтво про державну
реєстрацію:
КВ № 827 від 12.07.1994 р.

Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО.

**Заступник головного
редактора:**
Андрій МИРОНЧУК.

Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.

Начальники відділів:
Олександр БІРЧЕНКО,
Руслан ТКАЧУК,
Володимир КОСЕНКО,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО.

Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ,
Юрій КУЗНЕЦОВ.

Кореспонденти:
Валерія СОКОЛІК,
Дар'я ЧІГАРЄВА,
Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформагентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливе лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

ВИХІД З ДЕБАЛЬЦЕВОГО

На українські позиції сунули російські танки. Земля двиготіла під ногами. Димова завіса повільно розсіялася і відкрила сіро-блакитне небо буремного Сходу. Десантники добре розуміли: сили – нерівні, тож за наказом командира вимушені були відступати. БТР, в якому знаходились поранені, рухався заднім ходом і відстрілювався. Старший сержант Олександр Кириченко керував діями водія. «Стій!» – раптом скомандував він. Бронетранспортер умить завмер. З-під його заднього колеса зловісно стирчала міна. Її детонатор ледь-ледь не зачепив колісний протектор...

Дебальцівський напрямок залишався найбільш обстрілюваним. Бойовики самопроголошених республік за підтримки російської регулярної армії сподівалися оточити в цьому районі понад двохтисячне українське

угруповання. Але плани ворога не здійснилися. Після місяця найзапекліших протистоянь наші підрозділи організовано покидали зону бойових дій. Десантники Миколаївської окремої аеромобільної бригади разом з

іншими підрозділами забезпечували їхній плановий відхід.

О третій годині ночі аеромобілісти, серед яких був й Олександр Кириченко, отримали наказ покинути донецький аеропорт і прямувати до населеного пункту Логвинове. До такого напруженого графіка вони вже звикли. На світанку БТРи вирушили до заданого району. Для прихованого пересування використовували путівці та «зеленку». Оминувши з правого флангу Логвинове, десантники закріпилися на його околиці. Терористи, звісно, чекали їх. Але, по-перше, не з того боку. По-друге, до їхніх позицій наші хлопці підійшли досить несподівано, тож бандитам знадобився певний час, аби

зорієнтуватися. Вони були настільки ошелешені, що нічим, окрім хаотичного вогню, відповісти не змогли.

На такий ефект десантники і розраховували. Адже вони мали відволікти та затримати противника будь-яким способом. Утім хлопці добре розуміли: це лише початок операції, а більш серйозний розвиток подій – попереду. Так і сталося. Противник, оговтавшись та отримавши потужне підкріплення, явно відчув себе «на коні».

– Ми спостерігали, як зі сторони Горлівки до Логвинового під'їжджають російські Т-72, – згадує Олександр. – Нарахували аж вісім. Слідом за ними – вантажні автомобілі. Ймовірно, з піхотою та боєприпасами. Нас розділяла відстань у півтора кілометра.

Ситуація щохвилини загострювалась. Російсько-терористичні сили згрупувались на невеликій ділянці в «зеленці». Під прикриттям артилерії їхні танки почали шикуватись у бойовий порядок. Неозброєним оком було видно: сепаратисти мали стільки важкого озброєння, що могли перетворити зайняту десантниками

місцевість на згарище. До того ж стримувати вісім танків шістьма БТРами було фактично неможливо. Але бійці «взяли курс на рішучість», адже знали, що саме цього дня розпочалося організоване виведення українських підрозділів з-під Дебальцевого на нові рубежі.

– Події розвивалися миттєво. У небо здійнялася зелена ракета, після чого ворожа бронетехніка посунула на наші позиції, відкривши прицільний вогонь з гармат і великокаліберних кулеметів, – говорить Кириченко. – Ми стріляли у відповідь.

Командир батальйону, оцінивши ситуацію, наказав десантникам евакуювати поранених і відходити. Рухатися дорогою було неможливо, адже з усіх боків її прострілювали сепаратисти. Тож довелося маскуватися в нерівностях ландшафту та маневрувати. Олександр керував діями водія. Уся його увага була прикута до лісосмуги, звідки час від часу лунали автоматичні постріли, а також до колії, якою рухався БТР.

Раптом Сашко ніби відчув холодний подих смерті. Колесо бойової машини вивернуло

з-під землі край міни. Детонатор смертоносної вибухівки ледь-ледь не зачепив колісний протектор. Не гаючи часу, десантник заходився знешкоджувати її.

– Мої руки діяли автоматично, – пригадує старший сержант Кириченко. – Хоча поруч свистіли кулі й лунали вибухи, мої дії були холоднокривними та чіткими. Адже один непевний рух міг вартувати не лише мого життя, а й життя моїх підлеглих і поранених.

Управившись із небезпечною знахідкою, десантник помітив поруч із машиною ще декілька протитанкових мін. Сепаратисти явно не поскупилися, аби «засіяти» цим убивчим заліззяччям ціле поле.

– Поки я знешкоджував решту мін, ворожому гранатометнику вдалося зайняти вигідну позицію. Тож щойно ми рушили далі, у бортовий захист влучила граната, – продовжує Олександр. – З БТРа почувся крик. Усі, хто знаходився всередині, вискочили. «Машина боєготова?», – запитав я. «По приладах – так», – відповів мені водій.

Щойно всі зайняли свої місця – друге влучання. Тепер БТР остаточно вийшов з ладу. Заступ-

ник командира взводу прийняв рішення відходити пішки.

Забравши поранених, вирушили до лісосмуги. Саме в цей момент на допомогу аеромобілістам прийшов український танк. А до того він маневрував полем і вів нерівний бій з трьома російськими.

– Поки ми відходили до лісосмуги, бачили, як наші танкісти один за одним успішно спалили три російські Т-72, – розповідає Олександр. – Помітивши наш загін, екіпаж відчайдухів стрімголов

помчав нам на допомогу. Щільність вогню була такою, що ми чули, як кулі, проскакуючи через траки бойової машини, виконували свої пронизливі «арії свисту» у супроводі потужного артилерійського оркестру. Десантники швидко застрибнули на «броню» – і танк вирушив у безпечне місце.

Вже після бою Олександр звернув увагу на свою куртку. Вона була розірвана – осколок зайшов з одного боку і під бронешитом вийшов з іншого. Як виявилося, цей «сюрприз» був

не єдиний: у газовій камері Олександрового автомата застряг ще один осколок.

Нині старший сержант Олександр Кириченко проходить курс медичної та психологічної реабілітації в одеському шпиталі. За участь у забезпеченні виходу українських військ з Дебальцівського плацдарму Президент України нагородив відважного десантника орденом «За мужність» III ступеня.

Олександр
ВАСИЛЬЧЕНКО

ПОЛЕ БОЮ — ТЕРМІНАЛ

Ротаційний загін батальйону 91-го окремого інженерно-саперного полку під командуванням майора Валерія Рудя потрапив під нещадний ворожий обстріл, як тільки його «броня» влетіла під розбитий термінал донецького аеропорту.

В абсолютній темряві під «дощем» з металу та бетону не можна було підняти й голови. Більше двох годин сапери нерухомо клякли на мерзлій землі. Коли трохи вщухло, до них пробралися свої. Наказали всім, наче малюкам у дитячому садочку, взятися за руки. Таким способом хлопців «змійкою» втягнули в будівлю.

— Слава Богу, без втрат, — з полегшенням зітхнули майстри саперної справи. Та, як виявилось, — зарано. Далі було ще «веселіше». Три тижні поспіль по кілька разів на добу сепаратисти активно штурмували їхні позиції. І вдень, і вночі стихійно виникали вогневі бої з диверсійними групами ворога. Тривала малопомітна мінна війна. Як сапер Валерій швидко вивчив кожен камінчик на підлозі перших двох поверхів старого терміналу, уся територія була промаркована його позначками. У підвалах засів ворог. Третій поверх також був захоплений ним. З кількасот метрів з півдня та півночі з капітальних укріплень била його «мала артилерія». Сходові прольоти між поверхами треба було долати швидше трьох секунд, бо на відлуння кроків зверху сипались гранати. Інші території хлопці вивчали і мінували «на пузі», особливо навколо виходів з підвалів, звідки вороги, як таргани, лізли за найменшої нагоди.

— Вірите, — розповідає Валерій, — я за кілька місяців війни набув професійного досвіду більше, ніж за всі роки навчання в київських суворівському та артилерійському училищах, служби в лінійних частинах. Не кажучи вже про такі дрібниці для кадрового офіцера, як вміння стріляти з усіх видів стрілецької зброї навіть на звук або спалах, про чітке, доведене до автоматизму, знання своєї військової спеціальності. Для мене як командира за цю війну в голові склалась єдина система знань і вмінь. Я навчився бачити поле бою як цільну динамічну та керовану мною картину. А ще в мені виявився творчий

фаховий талант. При захисті нового та старого терміналів я не тільки випробував усі відомі армійським саперам методи мінування та розмінування, але й експериментував зі способами їхнього поєднання з такими, наприклад, тактичними діями, як маневр вогнем і підрозділом.

Розповім, як ми взяли третій поверх старого терміналу. Разом з нами позиції тримали десантники 79-ї аеромобільної бригади під командуванням офіцера з позивним «Грифон». Ми разом з ним планували і готували цей штурм протягом двох діб. Я з підлеглими непомітно змінив схему загороджувального мінування над підвальним комплексом, виставив невеличкі направлені вибухові поля на шляхах імовірного відступу бойовиків. Десантники тим часом вогнем витісняли ворожих снайперів і гранатометників від «гнізд», з яких вони могли заводити атакуючій групі.

По готовності ми з «Грифоном» наказали підлеглим підготувати по декілька боєкомплектів, заряджених виключно трасуючими кулями. Розрахунок був на ефект несподіванки, хвилину розгубленість і паніку ворога. Ні ми, ні терористи зазвичай з міркувань маскування позицій такими набоями не користувались. Тому наша за-

думка дуже гарно вписувалась у загальний план. Вночі підрозділ десантників відійшов від займаних позицій, очистивши для групи штурму та вогневого прикриття лінію атаки, і з нових укріплень ударив трасерами по лінії захисту сепаратистів. Основна група та-

кож завдала пригнічуючий вогневий удар тими ж таки трасерами, після чого кількома ланками у дві хвили пішла на штурм третього поверху. З гордістю скажу, що це було професійно та красиво: мерехтлива злива куль неначе виміла з будівлі всю сепаратистську нечисть, а її відступ було чутно по тому, як спрацьовували під ворожими ногами наші міни...

Потім розлючений ворог дві доби контратакував посилені відвойованим поверхом українські позиції. Та, зрозумівши марність своїх спроб, подальші бої вони вели доволі кволо. І все було б нічого, але на ділянках перед лінією оборони «кіборгів» почали розкладатись трупи вбитих сепаратистів. Рудь підійшов до вирішення проблеми атакою в лоб.

– Алло, Донець? Милиция?

– Представьтесь, пожалуйста.

– Вот что, товарищ майор донецкой милиции, передайте друзьям вашим из Дэ-Эн-Эр, что завтра с двенадцати дня в аеро-

порту українці на время прекратят огонь. Пусть подгоняют тракторную технику, собирают трупы братские... Броню не пустим, по тракторам бить не будем до самого их отъезда... Кто говорит? Украина! – зателефонував він за номером «102» та зрозумілою для місцевих мовою запропонував варіант вивезення тіл загиблих сепаратистів.

Через деякий час після цього дзвінка по позиціях на терміналі найманці вдарили з усіх навколишніх стрілецьких та артилерійських засобів. Проте назавтра о

вдання не була численною і діяла у відриві від основних сил. Тому майор звично сховав «броню» в нерівностях ландшафту і до завданої смуги мінування наказав рухатись потайки.

І як нагорода за обережність – за кілька сотень метрів від дозору раптом нізвідки з'явився «КАМАЗ» із російськими розпізнавальними знаками. З нього вискочили добре екіповані вояки і, як у відомому анекдоті, діставши топографічні карти, почали звірятись із місцевістю... «Братішка» миттю зрозумів, що його групу ось-ось

росіян і трохи театральна поява з балки ревучого БМП відчайдушного Миколи Миколайовича. Хто знає, як би склався цей бій, якби терористи знали про відсутність у башті навідника-оператора, роль якого на період виконання секретного завдання взяв на себе «Братішка». Та окупанти, забувши про гранатомети за спинами, вшилися в різні напрямках.

– «КАМАЗ» з іменем «Добрий» має служити добрим людям, а не всякій там наволочі, – сміявся Рудь зі своїми саперами вже на запасних позиціях, розбираючи

дванадцятій на нейтральну смугу обережно заповзли трактори з причепами. Сепаратисти під наглядом українців зібрали тіла своїх загиблих і подалися геть.

Між двома ротаціями в старий і новий термінали аеропорту і після них Валерій з підрозділами свого батальйону виконав десятки інженерно-саперних, розвідувальних, конвойних бойових завдань у Пісках, Тоненькому, Луганському, Миронівці тощо.

За шість місяців АТО події вже почали зливатись у свідомості воїна в одну суцільну стрічку. Та деякі випадки, наприклад з автомобілем «КАМАЗ» з написом на кабіні «Добрий», закарбувалися в пам'яті назавжди. Одного дня за бойовим розпорядженням командира частини невеличка група під контролем «Братішки» мінувала проміжки в розривах районів оборони. Його група через специфіку та секретність за-

викриють, тож єдиний шанс на порятунок і водночас на перемогу – у блискавичній атаці. У гарячковому передчутті успіху він направив на фланги від авто своїх підлеглих з особистими розпорядженнями на бій, дав окреме завдання водію-механіку бойової машини піхоти, якого в батальйоні за хоробрість усі називали виключно на ім'я та по батькові – Миколою Миколайовичем.

Сапери, підібравшись ближче, непомітно взяли терористів у напівкільце. Першим ударив з автомата по кабіні «КАМАЗа» сам Рудь, що для його хлопців було сигналом стріляти. Ворог якось підозріло швидко оцінив, що опинився у вогневому мішку і, покинувши автомобіль, почав злягано відступати перебіжками, відстрілюючись і розосереджуючись. Сили сторін були приблизно рівні, але крапку в бою поставила неочікувана для

трофеї: – Ось два автомати хлопчики нам подарували... Купу спорядження... Документи якісь...

З документів, як потім підтвердила розвідка, виходило, що сапери відбили нову машину в особового складу розвідувально-диверсійної групи з 25-го полку спеціального призначення Збройних сил РФ.

...Ми розмовляли з майором Рудем у наметі пізно увечері. Він поспішав, бо очікував виїзду за мобілізованим поповненням. Але тільки мова зайшла про його 91-й інженерно-саперний полк, ще затримався.

– Полком пишаюсь! А сучасним росіянам передаю привіт. Нехай знають: жоден «брат» не буде довго гуляти по моїй домівці зі зброєю в руках. Обіймаю «родичів північних» міцно і підписуюсь: майор Збройних Сил України «Братішка».

Віктор ШЕВЧЕНКО

ВІДРЯДЖЕННЯ НА СХІД

Три години російська артилерія нещадно гатила по замаскованому табору аеромобілістів, намагаючись зрівняти його із землею. Щойно обстріл закінчився, Людмила Юдіна разом з бойовими побратимами почала оглядати спотворену снарядами та вогнем місцевість. Кругом палала понівечена техніка. Чорний дим виїдав очі. Важко було й дихати. Та дякувати Богові — люди вціліли.

Ще в дитинстві дівчина мріяла бути військовою. Коли її подружки вихвалялися одна перед одною своїми лялечками-красунями, Людмилка із захопленням перебирала свій дитячий скарб — кокарди, погони, зірочки.

– Хтось, мабуть, назве моє уподобання дивним, а дитинство – важким. Відповім: у мене було щасливе дитинство. Просто армійська амуніція викликала неабияке захоплення, а від гудзиків, які «в ряд ярче сонечного дня золотом горять», у мене перехоплювало подих. Усі ці військові дрібнички чомусь дуже приваблювали, – з посмішкою розповідає Людмила.

Та й не дивно. Дівчина виховувалась у родині військових. Батьки більшості її подруг також були офіцерами. В епіцентр військового життя Людмила потрапила ще в чотири роки, коли сім'я переїхала до містечка Десна, що на Чернігівщині.

Свою дитячу мрію вона почала втілювати в життя відразу після

закінчення школи в 1995 році. Тож вступ на факультет автоматизованих систем управління Харківського військового університету був цілком прогнозованим.

– Ще під час навчання в університеті командування пропонувало мені змінити спеціальність. Радило стати військовим фінансистом. Я відмовилась. І, знаєте, не жалкую, – згадує Людмила. – Адже географія та пов'язані з нею науки були моїми улюбленими предметами.

Роки навчання цілеспрямованої курсантки пролетіли, як один день. І вже у 2000 році молодий лейтенант відкрила двері військового топогеодезичного центру Дніпропетровська.

Перші кроки Юдіної на посаді картографа були пов'язані з

«Справжнім чудом можна вважати те, що при такій щільності вогню вижили всі. Хтось сидів і нервово кутив, хтось оглядав машини, а я, чесно кажучи, у той момент думала про найбільший мій страх. Його, як не дивно, я пережила не на війні, а виконуючи перший стрибок з парашутом...»

Коли її подруги вихвалялися одна перед одною своїми лялечками-красунями, Людмила із захопленням перебирала свій дитячий скарб – кокарди, погони, зірочки.

оновленням топографічних карт. Увесь свій час вона з колегами по службі проводила в полях, вимірюючи місцевість і фіксуючи показники. Дані переносила на карту. Цінність цієї роботи полягала в тому, що за її результатами топогеодезична служба Збройних Сил України розробляла географічні карти різноманітних масштабів, якими забезпечувалися всі військові формування.

Не зупиняючись на досягнутому, жінка вступає до Національної академії оборони України.

Закінчивши її у 2007 році, Людмила отримує розподіл до аеромобільної бригади на посаду начальника топографічної служби.

З початком російської агресії жінку-офіцера у складі командного пункту направляють на кордон з анексованим Кримом. Під час активної фази АТО на Сході держави частина Людмили отримує наказ перебазуватись у Донецьку область. Там на жінку чекав справжній сюрприз...

— Для мене виявилось повною несподіванкою, коли, виконуючи свої обов'язки в зоні проведення антитерористичної операції, я отримала нові бланки українських карт з моїми розрахунками! Почуття гордості переповнювали мене! Через кілька років на власні очі побачити результат своєї роботи, який так потрібен зараз, — це щось неймовірне! Я ледве стримувала сльози! — ділиться враженнями від побаченого Людмила.

А далі — шляхами війни. Чонгар, Куйбишев, Сонцеве, мелітопольський аеродром... Виконуючи бойові завдання, десантникам доводилось постійно змінювати місце дислокації. Спецмашина Юдіної із 65-ма тисячами карт накручувала кілометраж по військових дорогах. Офіцера з її цінним багажем чекали на кожній бойовій ділянці. Недарма за

військовими топографами закрилася слава всевидців і назва — «очі армії». Під час вивчення місцевості та відображення її на мапі вони все бачать до дрібниць, помічають кожну її особливість. Не стають на заваді навіть кулі над головою та розриви снарядів. Бо топографи знають: робоча карта для командира — це не тільки атрибут успішного виконання завдання, а й гарантія збереження життя підлеглих.

— Працювати доводилося цілодобово. У стислі строки я компонувала та видавала по 50 екземплярів. Це нагадувало конвеєр, якому немає кінця. Іноді втома просто валила з ніг. Але це був мій фронт, я знала: хлопцям

«Працювати доводилося цілодобово. У стислі строки я компонувала та видавала по 50 екземплярів. Це нагадувало конвеєр, якому немає кінця. Іноді втома просто валила з ніг. Але це був мій фронт, я знала: хлопцям потрібні карти, як повітря».

потрібні карти, як повітря, — розповідає Людмила.

Одного дня десантники проривалися з району Дякове. Російсько-терористичні війська намагалися знищити колону наших військових, яка рухалася в сторону Амвросіївки. Саме тут, неподалік населеного пункту в кар'єрі, знаходився замаскований тилловий пункт бригади. Серед штабних машин, роз-

осереджених у лісосмузі, стояв і ЗИЛ-131 Юдіної. Розвідники, прослуховуючи радіообмін терористів, дізналися, що українські позиції виявили. У небі відразу ж закружляли ворожі безпілотики. Російська артилерія, яка обстрілювала колону, вмить переключилася на щойно виявлені українські позиції, відкривши масований вогонь.

Людмила саме готувала чергову добірку карт для проклеювання. На обстріл відреагувала миттєво: схопивши мапи, вона кинулась у бліндаж. Снаряди падали один за одним. Деякі з них вибухали за кілька метрів від укриття. Земля здригалася від ударів смертоносного заліза.

— Справжнім чудом можна вважати те, що за такої щільності вогню вижили всі, — згадує жінка. — Хтось сидів і нервово курих, хтось оглядав машини, а я, чесно кажучи, у той момент думала про найбільший мій страх. Його, як не дивно, я пережила не на війні, а виконуючи перший стрибок з парашутом...

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

ВІЙНА СОЛДАТА ВЕЧЕРІ

Кажуть, що двічі в одну вирву снаряд не лягає. А ось потрапити вдруге до армії та ще й у частину, з якої свого часу довелося звільнитись, — цілком імовірно. Саме такий збіг обставин випав на долю солдата-резервіста Ігоря Вечері. Його строкова припала на 1991-1992 роки. Загалом, хто пам'ятає, цікаві були часи. Україна щойно набула незалежність. Саме це найдорожче надбання, як зіницю ока, оберігала молода українська армія. Вдруге військову форму Ігор Олександрович одягнув рівно через 22 роки, коли постала необхідність захищати цілісність держави поблизу східних її кордонів.

Команда «49-А»

Він досі пам'ятає номер команди, в якій разом з іншими новобранцями мав їхати до Одеси, — «49-А». Це війська морської піхоти та берегової охорони. До місця призначення він тоді так і не потрапив, адже не вистачало спеціалістів у механізованих частинах. Тому службу починав у Навчальному центрі Сухопутних військ «Десна». Звідти, потрапив у частину протитанкової артилерії в Луганськ. А ось закінчував службу снайпером 7-ї роти 3-го механізованого батальйону 229-го механізованого полку. Нині, за іронією долі, служить резервістом у 72-й окремій механізованій бригаді. Саме вона стала правонаступницею кількох розформованих раніше частин, зокрема й Ігорової.

«Були великі сподівання на те, що події на Сході – прикра помилка, тож ось-ось усе закінчиться».

Прибувши наприкінці березня минулого року в Білу Церкву, чоловік пригадав свою армійську юність. Але коли вдруге одягав форму, у реальність усього, що відбувається, якось не вірилося. Принаймні були великі сподівання на те, що події на Сході – прикра помилка, тож ось-ось усе закінчиться. Ігор з побратимами були готові якнайшвидше вигнати сепаратистів і повернутися додому. Про те, що війна затягнеться, думати ніхто не хотів.

Коли отримали зброю й екіпування, відправилися на Малополовецький полігон, що під Білою Церквою. Там тривали заняття з одиночної підготовки. Стріляли зі стрілецької зброї, гранатометів, кидали гранати тощо. Командири прискіпливо придивлялися до особистих здібностей і результатів занять, лише після такого ретельного вивчення призначали резервістів на посади. Ігор тоді став кулеметником.

Позаймавшись близько тижня, перемістилися до Житомирського учбового центру, а згодом залізницею до Запорізької області. У лісосмузі облаштували тимчасовий табір. Загалом хлопці поступово звикали до життя

без звичного комфорту. На той час із постачанням матеріально-технічних засобів були проблеми. Але на війні як на війні: і сам Ігор, і його товариші розуміли, що треба достойно витримати всі складнощі польового життя-буття, інакше перемоги не бачити.

Від Кам'яної Могили до Краснодона

Другий механізований батальйон мав завдання не допустити просування сепаратистських формувань на південний схід України. Підрозділ Ігоря розосередився поблизу села Мирне Мелітопольського району. Саме там, як відомо, над річкою Молочна розташований Національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила». Боєць на власні очі побачив красу й велич цієї історичної та природної пам'ятки України, що тисячоліттями служила нашим предкам вівтарем для відправлення релігійних обрядів.

Наприкінці квітня батальйон передислокувався на кордон між Запорізькою і Донецькою облас-

тями. Лише тут після тривалих переходів вдалося розгорнути повноцінний польовий табір з пристойними побутовими умовами. У наметах облаштували місця для відпочинку, пічки, біля яких можна було обігрітися та висушити одяг.

Вже за кілька днів батальйон Ігоря Вечері вперше пішов на прорив до Маріуполя. Для виконання завдання задіяли близько десяти БМП-2, зенітно-ракетний комплекс «Стріла» та БТР. Але дійти до міста того разу не вдалося. Мало не під гусениці бойових машин кидалися цивільні мешканці. Вони «підрізали» військову техніку на своїх автівках та усілякими способами перешкоджали руху військової колони. Батальйон отримав команду не застосовувати силу та зброю й повернутися на місце дислокації. Єдиним правильним рішенням у цій ситуації стало облаштування блокпостів і контроль за переміщенням людей та вантажів.

– Ми стояли на Володарському шосе, – пригадує солдат Вечеря. – Решта хлопців охороняли територію біля аеропорту, поблизу Старого Криму, а також на Донецькому, Мелітопольському та Новоазовському напрямках. Словом, контролювали усі ключові автодороги. До нас підходили місцеві жителі й сміялися, що існує чимало путівців, про які ми не знаємо. Тож усе одно сепаратисти провозять і зброю, і боеприпаси. Ми мусили бути на сторожі, адже по нас могли вдарити з тилу. Це вже пізніше на полях з'явилися обладнані інженерні загородження, блокпости отримали підкріплення й техніку...

Блокпост, де ніс службу Ігор Вечеря, зажив слави одного з найнепрístupніших. Із цим погоджувалися навіть самі місцеві, яких сепаратисти час від часу засиляли вивчати та фотографувати позиції, а також вогневі точки українських силовиків. Аби убезпечити себе, наші хлопці самостійно розподіляли обов'язки й

жодною інформацією навіть з колегами з інших силових структур не ділилися.

Загалом питання самоорганізації в кожному підрозділі – тема окрема. Після попередніх, м'яко кажучи, не зовсім вдалих «реформ» у підрозділах зникли деякі ключові посади. У батальйоні, наприклад, скоротили заступника командира з технічної частини. З початком антитерористичної операції ці кадрові помилки дали про себе знати. Майже не залишилося людей, які б спеціалізувалися на ремонті старої техніки, що потребувала особливого догляду. Тож доводилося призначати фахівців не стільки за штатним розкладом, скільки за здібностями. Такі позаштатні Кулібіни до боеготового стану підготували не одну бойову машину й низку озброєння.

Схожа ситуація склалася й у взводі солдата Ігоря Вечері. Їхній командир – старший лейтенант Павло Пашук – доглядав за технікою всього батальйону. Тим часом його колега – старший лейтенант Руслан Рудий – керував двома взводами. Допомогав йому в цьому призначений з резерву старший сержант Ігор Клішин.

«Неозброєним оком можна було побачити не лише російських прикордонників, а й численні підрозділи їхніх спецпризначенців, десантників, піхоти... До розташованих у лісосмузі танків, САУ, «Градів» без упину курсували паливозаправники. Будь-якої хвилини це військо могли направити в бій. Згодом так і сталося».

Ось така військово-штатна «кухня» була у другому механізованому батальйоні.

– Загалом в екстремальних умовах деякі усталені армійські речі сприймаються зовсім інакше, – говорить Ігор. – По-іншому, наприклад, вибудовуються стосунки між командирами та підлеглими. Це в повсякденній життєдіяльності старший за посадою та званням може заробити авторитет гострим словом. На війні таке не проходить. Тут потрібно нести свою ношу нарівні з усіма.

У другій половині червня 2-й механізований батальйон через Авмросіївку та Сонячне перебазувався в район Краснодона. Там підрозділи бригади прикривали державний кордон України. Відчувалася гостра нестача боеприпасів і матеріально-технічних

ресурсів. Фактично бригаду відрізали від основних сил. Час від часу з військово-транспортного літака кидали вантажі. Така допомога «неба» хоч якось підтримувала бійців. Аж поки в районі базування не активізувалися сепаратистські загони протиповітряної оборони. Пізніше, коли підключилися волонтери, наші хлопці стали почуватися більш упевнено.

Без вогню у відповідь

Постійно змінюючи позиції, батальйон час від часу натрапляв на засідки сепаратистів. Залежно від завдання й обстановки, бійці або відстрілювалися, або тихо обходили, щоб не демаскувати себе. Зрештою отримали команду окопатися.

– Я вперше побачив особливості ґрунту цієї місцевості, – ділиться враженнями солдат Вечера. – Коли шар землі становить максимум 20 сантиметрів, а далі вглиб – суцільна порода. Аби хоч якось облаштувати позиції, використовували танки, адже спеціальної інженерної техніки ми не мали.

Кілька разів неподалік позицій 72-го омбр проїжджали машини наших прикордонників. Настороженість командування викликало те, що безпосередньо в район вони не навідалися. До того ж жодних попередніх домовленостей про їхній візит не було. Сумніви розвіялися тоді, коли з кількох напрямків по наших бійцях почали «працювати» ворожі снайпери. Як з'ясувалося пізніше, з території Російської Федерації через перепускний пункт «Північний» їх завезли переодягнені у форму українських прикордонників сепаратисти. Снайпери мали завдання всіляко відволікати наших бійців від прикриття кордону. Згодом розпочалися й артилерійські обстріли. Аби не наражати на небезпеку особовий склад, командування наказало підрозділам передислокуватися в луганські степи. Напевне, це й

урядувало 2-й механізований батальйон від серйозних втрат. Хоча в соціальних мережах повним ходом ширилася інформація про те, що його вже не існує.

– Ми бачили, звідки ведеться вогонь. Знали, з яких видів озброєння та де знаходяться їхні коректувальники, – розповідає Ігор. – Але наш начальник артилерії весь час бідкався, що нам не дозволяють відкривати вогонь у відповідь. Фактично нас рівняли із гранітом, а ми лише вимушено чекали. Лють переповнювала від того, що з території Росії без упину йшли колони техніки й озброєння. Вдень вони переходили у величезних зелених масивах між пагорбами, а вночі відновлювали рух далі на захід. Нас тим часом постійно «пасли» російські прикордонники (відстань до кордону була 3-5 км) і ворожі коректувальники, пересуваючись поруч із нашими позиціями на стареньких «Жигулях» або іномарках.

Одного разу 2-й механізований батальйон добряче обстріляли. Противник вів щільний вогонь із «Градів» і гранатометів. Його позиції розташовувалися на українській території за териконами поблизу перепускного пункту «Із-

варине». Ситуацію ускладнювали спекотна погода та густа трава, характерна для цієї місцевості. Наші бійці опинилися не просто в епіцентрі вибухів, а посеред страшної пожежі, заховатися від якої не було змоги. Тушили і бойовими машинами, і лопатами, й одягом, і голими руками.

Зважаючи на складну обстановку, 2-й механізований отримав завдання змінити район зосередження. Наступним місцем призначення став населений пункт Свердловськ. Звідти неозброєним оком можна було побачити не лише російських прикордонників, а й численні підрозділи їхніх спецпризначенців, десантників, піхоти... Вони стояли на повністю облаштованих позиціях. До розташованих у лісосмузі танків, САУ, «Градів» без упину курсували паливозаправники. Будь-якої хвилини це військо могли направити в бій. Згодом так і сталося. Наприкінці липня російська техніка регулярно заїжджала на територію України, цинічно відстрілювала по наших позиціях боєкомплект і поверталася назад.

Вже тоді український батальйон утратив майже всю техніку, було чимало загиблих і поране-

«Згадуються слова сина Максимки, які він мені колись сказав під час однієї телефонної розмови: «Татку, приїжджай додому, там уже немає чого робити». Ці б слова трирічної дитини та до Бога!..»

них. Ті, хто залишився, продовжували утримувати район. Усіма можливими силами та засобами, але переважно стрілецькою зброєю...

По «нульовій зоні» до своїх

У години затишшя до позицій бригади наближалися цивільні. Вони збирали інформацію для сепаратистів про наші вогневі позиції. Одну з них утримував Ігор Вечеря зі своїм кулеметом. Саме його пост став терористам кісткою в горлі. Якось вони приховано пробралися до нього й закидали гранатами. Так солдат отримав першу контузію.

– Після чергового обстрілу нам наказали по «нульовій зоні»

передислокуватися до Авмросі-ївки, – згадує резервіст. – Тож ми вирушили до перепускного пункту Самойлове. Там повантажилися в машини й автобуси. Дорогою натрапили на засідку. Одна з машин підірвалася на фугасі, решту колони сепаратисти почали обстрілювати з автоматичних гранатометів і ПТУРів. Водій відчинив двері автобуса та скомандував швидко вибігати. Цього разу мені не пощастило вдруге. За кілька метрів вибухнула граната, випущена з АГС. У голову влучив уламок важкого предмета. Усі мої речі згоріли. Особливо жалію за телефоном. Не тому, що він був коштовний. Просто там знаходилися фотографії мого сина від самого його народження. Добре, що хоч документи вціліли. Деякі хлопці взагалі втратили все.

Першу медичну допомогу Ігорю надали в польовому госпіталі. Там його товариші повідомили лікарям, що контузію він отримав уже вдруге. Сам же резервіст скромно відмовчувався. Аби пройти повне обстеження, його направили у Дніпропетровський госпіталь. Тамтешні медики відразу почали вимагати довідку про травму.

– Але ж тоді поблизу українсько-російського кордону було не до довідок, – відповів їм Ігор Вечеря. – Там би живим залишитися...

Після 10-денного лікування солдату надали реабілітаційну відпустку. Нарешті він побачив 3-річного сина Максима та дружину Наталію. Але отримані травми не давали спокою. Дуже боліла голова, уночі не міг спати. Тож знову звернувся до лікарів. Спочатку за місцем служби – у Білоцерківський гарнізонний госпіталь, згодом – до Головного військово-медичного клінічного центру «ГВКГ» у Києві. Тамтешні лікарі, оглянувши хворого, направили на негайній госпіталізації.

В результаті курсу інтенсивної терапії біль поменшав. Але про остаточне одужання говорити було зарано. Медики з'ясували: рідина, що утворилася після удару в скроневій частині голови, перемістилася в гайморові пазухи та спричинила гострий гайморит. Ігорю довелося перенести ще дві операції. Наприкінці березня, закінчивши лікування, він знову відправився у зону проведення антитерористичної операції.

– До своїх хлопців їду з добрим настроєм, – говорив він, вирушаючи до побратимів. – Ми там усі стали однією сім'єю. Разом мріємо про мир, якого хочемо для України більше за життя. Згадуються слова сина Максимки, які він мені колись сказав під час однієї телефонної розмови: «Татку, приїжджай додому, там уже немає чого робити». Ці б слова трирічної дитини та до Бога!..

Сергій БАСАРАБ

РЕЙД ЗА ТАНКОМ

Екіпаж ворожого танка більше тижня надокучав українським бійцям, обстрілюючи їхні позиції. Знищити його вогнем артилерії ніяк не вдавалося — «сімдесятдвійка» з'являлася на передовій несподівано, робила один-два постріли й відразу «ховалася»

Від такого щоденного набридання наші хлопці трохи втомилися, тож вирішили покласти цьому край. Виконати цю почесну місію належало військовослужбовцям однієї з артилерійських батарей 1-го гаубичного самохідного дивізіону 128-ї механізованої бригади.

Той, хто знає наш народ, скаже впевнено: українці — відчайдухи ще ті! Ось і цього разу: серед артилерійської братії був такий собі механік-водій МТ-ЛБ. Звичайний собі чолов'яга. І техніку всяку «любив безмежно». Не кожен так біля жінки ходить, як він біля свого заліззячка. Тож міркування побратимів, «як здихатися того надокучливого танка», зачепили його за живе. На пам'ять бійцю прийшли слова із фільму «В бій ідуть одні старики»: «Не махни на танк, не глядя». «А чому б і ні?» — подумав він.

Трохи обмізкувавши це діло, «поціновувач машин» зібрав друзів та озвучив своє вирішення проблеми. Неочікуване, небезпечне, зухвале.

В його основу був покладений принцип: «Було ваше — стало наше». Задум викрадення ворожої машини побратимам неабияк сподобався. До нічної вилазки сміливці готувалися ретельно. О 2-й годині ночі, коли темрява накрила всіх і все, група із шести бійців крадькома підібралася до «сепарського» розташування. Танк стояв біля невеличкого будинку, в якому ночував ворог. Здавалося, «залізний кінь» чекав на своїх «крадіїв». Коли ж українські «вершники» його приборкали, розмістившись хто всередині, а хто на броні, він «заіржав» серед ночі так несамоовито, що перелякані терористи повискакували з будинку і в паніці розбіглися урізнобіч. А бійці, які приготувалися до бою, вимушені були констатувати: ворог успішно використав тактику накивання п'ятами!

На своїй позиції артилеристи поверталися в доброму гуморі. На антені захопленого Т-72 вже майорів український прапор. Оглянувши більш прискіпливо здобутий трофей, бійці встановили

його заводський номер — «ІО4ВТ8149», вилучили документи, що вказували на належність техніки російській армії, і віддали їх в належні інстанції. Серед іншого хлопці знайшли безліч сухих пайків російського виробництва. Командування вітало воїнів за кмітливість, мужність та успішне виконання бойового завдання.

— Мої підлеглі — справжні герої, сміливі і відважні бійці, — не без гордості зазначає командир гаубичної самохідно-артилерійської батареї капітан Олександр Гладиш. — Поки що ми використовуємо «сімдесятдвійку» як тягач — немає навідника, який міг би вести вогонь з гармати. Але

«Не махни на танк, не глядя»

Із кінофільму
«В бій ідуть одні старики»

сподіваюся, що фахівця нам незабаром надішлють, і тоді трофей збільшить вогневу міць нашої батареї.

Після виконання всіх процедур щодо підтвердження даного факту та видання відповідного наказу герої гаубичної самохідно-артилерійської батареї, від капітана до рядового, отримали додаткову грошову винагороду. Кожен із них одержав по 6 900 гривень за захоплення ворожої техніки і ще по 1 000 гривень за безпосередню участь у бойових діях.

До речі, на рахунку бійців 128-ї механізованої бригади це вже не перший здобутий танк. Саме ці військовослужбовці першими отримали 85,2 тисячі гривень за

знищені ними дві бойові бронемашини противника.

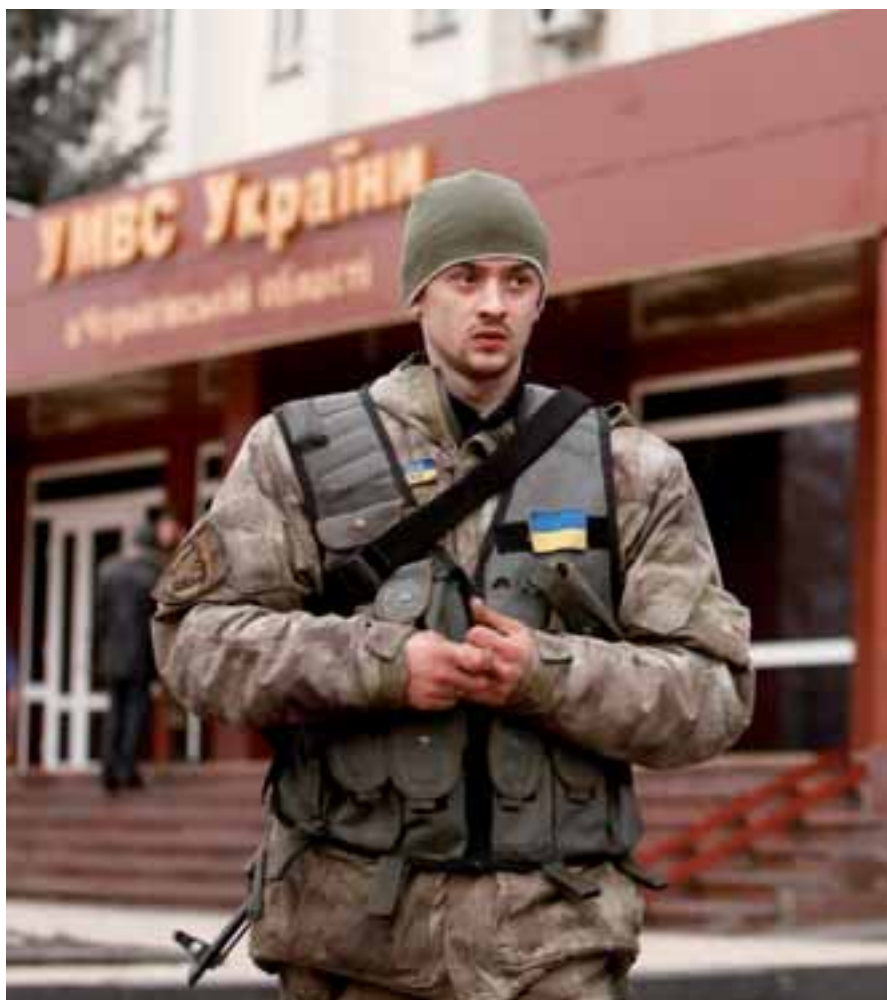
Нині до штабу АТО вже надійшли документи на виплату грошових винагород за ліквідовані 210 одиниць бойової ворожої військової техніки й успішне виконання майже сотні бойових завдань. За знищену (захоплену) військову техніку ворога й успішне виконання бойових завдань передбачено виплату винагород військовослужбовцям на суму майже 13 мільйонів гривень. Сьогодні реалізується наказ на виплату грошової винагороди на суму майже півтора мільйона гривень.

Винагороду за успішне виконання бойового завдання най-

ближчим часом отримають бійці зведених підрозділів 30-ї та 128-ї бригад Збройних Сил України. А грошову винагороду за безпосередню участь у бойових діях одержать 45 військовослужбовців 55-ї бригади. Але варто підкреслити: наші бійці передусім керуються не грошовими знаками, а патріотичними почуттями, обов'язком перед Батьківщиною, рідними та близькими. Адже на карту поставлені цілісність і незалежність України, майбутнє нашого народу. А гроші, звичайно, ще ніколи й нікому не були зайвими. Та і героям приємно, коли держава в такий спосіб виявляє свою вдячність.

Роман ТУРОВЕЦЬ

Сьогодні в боях на Донбасі пліч-о-пліч стоять військові, прикордонники, бійці Служби безпеки, міліціонери. Брати по зброї демонструють войовничий дух, дух єдності та незламності. У них одна мета – захист Батьківщини

«РАЛІ» ПІД ГРАНАТОМЕТНИМИ ПОСТРІЛАМИ

Чернігівський зведений загін міліції практично з перших днів війни у взаємодії зі Збройними Силами України боронить нашу землю. Тривалий час правоохоронці воювали на околицях села Чорнухино, що розташоване неподалік Дебальцевого. Разом з бійцями 93-ї механізованої та 128-ї гірсько-піхотної бригад міліціонери прикривали передній край на чотирьох контрольованих блокпостах напрямках: «Гніздо», «Олександр», «Балу» та «Десна-2». Останній блокпост був базовим, там дислокувалась основна частина

чернігівських правоохоронців. У регіоні постійно була напружена ситуація: нещадні мінометні й артилерійські обстріли, вогневі сутички з противником у самому населеному пункті, а ще тримали в напруженні самозвільнені в'язні з місцевої колонії суворого режиму.

– Коли в цих районах розпочалися бойові дії, в'язниця припинила свою роботу, – розповідає один з командирів зведеного міліцейського батальйону, командир чернігівського спецпідрозділу судової міліції «Грифон» підполковник Олег Апеку-

нов. – Арештанти створили на території буцегарні свою республіку, там пекли хліб, щоб було що їсти. Часто нам доводилось наводити громадський порядок у сусідніх селах через небажані візити вільних в'язнів.

За словами підполковника, усі його хлопці – герої. Хоча самі вони себе такими не вважають, говорять, що просто виконують свою роботу. Серед цієї відважної братії і водій «Грифона» старший сержант Олександр Василенко.

Наприкінці лютого на трофейній вантажівці він вивіз сім-

десять вояків з передового блокпоста, який обстрілювали сепаратисти. Таким чином Сашко врятував бойовий підрозділ.

– Я саме підвіз боеприпаси та деякі речі до нашого блокпосту, – згадує боець. – Тоді добряче гатили з «Градів» і «самоходок». Били по наших і по сусідньому блокпосту «Балу». Перекрикуючи звуки бою, хлопці повідомили, що отримали наказ відходити з Чорнухиного. Інакше – буде непереливки.

Підрозділ збирався швидко, але без зайвої метушні. Під вечір бійці вже завантажували авто-

Скандуючи «Герої!», з квітами та плакатами бійців зустрічали сім'ї, друзі й навіть незнайомі люди. Усі вони прийшли, аби подякувати своїм захисникам і привітати їх з поверненням додому.

мобільну колону речами, зброєю та боеприпасами. Сашкові довірили перевозити особовий склад. Тож не гаючи часу, водій сів за кермо «відбитого» в сепаратистів «Уралу». Машина була майже новою: спідометр показував кілометраж приблизно як з Ростова-на-Дону до Донецька. Військові казали, що цей трофей здобули ще на початку осені, коли українські спецпризначенці зачищали звільнені від бандитів території.

Іхати довелося з виключеними фарами, наосліп. Машина була переповнена: бійці сиділи в кузові та причепі в три-чотири ряди. Попереду йшла автівка славнозвісного комбата 128-ї гірсько-піхотної бригади на прізвисько «Пепел», позаду – дві БМП і «ГАЗон».

– Давненько не водив таку машину. До того ж відчував відповідальність за людей, яких вивозив. Це додавало хвилювань, – розповідає Олександр. – Ми знали, що шляхи відступу можуть бути заміновані, а в кущах – ховатися ворожі диверсанти. Дорога була мокрою та надто

вузькою, щоб маневрувати. Тож потрібно було постійно пильнувати, аби не з'їхати в кювет.

Колона бійців рухалась майже цілу ніч. З усіх боків по ній стріляли з гранатометів, мінометів і стрілецької зброї. Олександр на вибухи не зважав, адже потрібно було сконцентруватися на дорозі й тиснути на педаль газу. На півшляху сепаратистам вдалося потужним вогнем розбити колону на дві частини. Тож далі нашим довелося рухатись різними шляхами, на одному з яких на водія Василенка чекало справжнє випробування...

– Дорогою прямо над кузовом завис випущений по нас ВОГ (гранатометний постріл) з підствольного гранатомета, – пригадує підполковник Апекунов. – Ми навіть подумки вже попрощалися із життям. Не знаю, що зробив той Василенко, яке таке диво, але граната розірвалася буквально в нас над головами. Ми всі були в бронези-летах, тож ніхто не постраждав. Сашко – просто красень!

Під ранок хлопці прорвались до села Миронівське, а звідти –

до Артемівська. Бійці, оглянувши вантажівку, деякий час просто перебували в шоці – у багатьох місцях машина була продірявлена осколками та кулями. Очевидці стверджують, що як мінімум п'ять разів у кабінку «Уралу» летіли гранатометні постріли, проте розірвалися поряд. На хлопцях – ані подряпини. «Ну й Шумахер! Таке «ралі» під гранатометними пострілами та ще і на переповненій вантажівці!», – дивилися із захопленням на водія побратими. А той спокійно собі прибирав у кабінку машини, неначе не про нього йшлося.

Чернігівський зведений загін міліції 23 лютого повернувся додому. Скандуючи «Герої!», з квітами та плакатами бійців зустрічали сім'ї, друзі й навіть незнайомі люди. Усі вони прийшли, аби подякувати своїм захисникам і привітати їх з поверненням додому.

В Олександра Василенка чотири місяці тому народився син. Маля назвали Максимом. Олег Сергійович Апекунов знову поринув у роботу.

Його підлеглі і тепер – вірні друзі теж вдома, зайнялись буденними справами. Хлопці кажуть, що скоро знову поїдуть на Донбас. Цього разу – святкувати перемогу...

Віктор АНУФРІЄВ

Зброя – об'єктив і перо

Чотири газети можуть принести ворогу більше зла,
ніж стотисячна армія...
Наполеон

«Клиент созрел!» – вихвалявся бойовик перед своїм «шефом» на одному з аматорських відео. А далі, мабуть, уявивши себе героєм фільму «Діамантова рука» (а доречніше – «Російська рука»), він продовжував: «Мы да-нецким дядям и тетям препод-несли «утку», фаршированную дезою, что это якобы их защит-ники – укropy – бомбят их же дома. И те ее схавали с потроха-ми!»

Доказ такого інформаційного «зомбування» не забарився: вулицями міста бойовики вели полоненого «кіборга» – «таво сама-ва, хто стрелял». Нацькований російською брехнею, розлюче-ний натовп кидався на нього з лайками та кулаками, хтось сми-кав його за волосся, хтось плю-вав...

Перебуваючи в «інформацій-ній комі», люди нездатні мисли-ти, відчувати, вони поступово деградуєть і перетворюються на машини. Сучасна інформа-ційна війна – це потужна зброя. Її великий калібр – телебачення. «Блакитне око» Росії спотворює, гіпнотизує, відбирає. Україна, як поводити позбавлених бачити реальність, радить: «Заплющ очі – дивися серцем!»

Єдина та головна наша зброя – це правда, яку необхідно до-нести до людей, навчити їх не піддаватися чужому впливу. Нині триває активна робота з вдоско-

налення інформаційних структур оборонного відомства, а саме їхнє розширення в зоні прове-дення АТО. Інакше кажучи, від-критий фронт військових ЗМІ. Як вистояти в інформаційному ро-сійсько-українському проти-борстві, тримати інформаційний удар й одержати при цьому пе-ремогу – питання, якими опіку-ються заступник міністра Мініс-терства інформації Тетяна Попо-ва та помічник Міністра оборони України полковник Вікторія Куш-нір. З метою поповнення «спец-призначенців об'єктиву та пера» вони запровадили на базі Вій-ськового інституту Національно-го університету ім. Тараса Шев-ченка (ВІКНУ) курс з організації роботи інформаційно-медійних структур Міністерства оборони України в районах проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луган-ської областей.

– За рахунок збільшення представників медійних струк-тур Міністерства оборони Украї-ни ми розраховуємо на опера-тивне та правдиве інформуван-ня суспільства безпосередньо з військових частин, розширюємо інформаційні потоки із зони АТО у світ, – пояснює Тетяна Попова. – Потрібно «роззобувати» гро-мадськість і довести всій міжна-родній спільноті: російська сто-рона спотворює дійсність на Сході України! Варто зазначити,

на відміну від російських ЗМІ ук-раїнським набагато легше – нам не треба щось видумувати, нам варто лише висвітлювати реаль-ність.

Для проходження курсу віді-брали 35 кандидатів із числа мо-білізованих на військову службу журналістів провідних друкова-них ЗМІ, телеканалів та інтер-нет-видань.

Під час тренінгів майбутні прес-офіцери опановували не лише нову для них спеціальність, а й удосконалювали власні про-фесійні навички. Своїми знання-ми та досвідом ділилися відомі вітчизняні медійники, фахівці ін-формаційних технологій, вій-ськові кореспонденти та прес-о-фіцери, які неодноразово бува-ли в зоні АТО.

Молодший лейтенант Ро-ман Запороженко. У цивіль-ному житті обіймав посаду заступника головного редак-тора «Газети по-київськи»

– Нині проти України ведеться серйозна цілеспрямована ін-формаційна війна. Ми маємо да-ти достойну відсіч ворогові.

У ході навчань журналісти вчилися оперативно і результативно реагувати на сьогоднішні виклики і загрози, а також розглянули особливості сучасного стану – гібридного тероризму. Акцент викладачі поставили на тому, що військові не мають бути крайніми в цьому конфлікті, адже це – тероризм, тому вся держава повинна боротися із цим ганебним явищем.

За словами старшого наукового співробітника лінгвістичного науково-дослідного центру ВІК-НУ, кандидата наук, доцента Григорія Любовця, головна ідея кур-

сів – показати перспективні напругами, надсекретні технологічні рішення та передати практичний досвід роботи журналістів у зоні проведення АТО – досягнута. Але система подальшого використання цих військовослужбовців, взаємодія їх між собою та командами підрозділів, які знаходяться на Сході країни, ще потребує доопрацювання.

Спілкуючись з мобілізованими журналістами заступник Міністра оборони України – керівник апарату Петро Мехед наголосив на тому, що прес-офіцери як комунікатори мають стати

сполучною ланкою між громадянами України і військово-службовцями: «Населення, яке проживає на Сході нашої держави, чекає нас як визволителів».

Після тижневих тренінгів військові журналісти отримали свідоцтво державного зразка і вирушили на посилення підрозділів, що дислоковані в зоні проведення АТО, щоб вірою і правдою протистояти російській інформаційній агресії.

Олександр БІРЧЕНКО
фото автора

Молодший сержант Олександр Золодько. До війська – ведучий на телеканалі «ЕРА»

– Не бачу ніяких труднощів щодо своєї роботи, але маю побоювання щодо матеріально-технічного забезпечення.

Солдат Володимир Сокол, журналіст Одеського телеканалу «Перший городський»

– Я свідомо йшов захищати Батьківщину, а коли виявилось, що можна боронити її ще й за власним фахом, то без вагань надіслав на розгляд свою кандидатуру. Ми будемо закривати дуже важливий сектор в інформаційній війні.

Рядовий Микола Коваль. До війська займався волонтерством

– Доносити інформацію з передової до громадян конче потрібно, адже ми живемо в єдиній країні. Наше завдання показати, що в нас є армія і є люди, готові захищати нашу державу.

ТЕСТ НА ОФІЦЕРСЬКУ ЧЕСТЬ

Наприкінці лютого 2014 року, коли в нашій державі остаточно перемогла Революція гідності, Росія почала проти України пряму військову агресію в Криму з подальшою анексією півострова.

Під явно надуманим приводом захисту російськомовного населення на півострові Путін ввів свої війська на територію України. Простіше кажучи, Москва, не переймаючись пристойністю та дотриманням міжнародних зобов'язань, сама собі дала абсолютно незаконний дозвіл на введення військ на територію дружньої держави

Достеменно відомо, що російському вторгненню передувала активна пропагандистська кампанія, диверсійна й агентурна діяльність, особливо в Севастополі, розгорнута задовго до початку подій за безпосередньою участю спецслужб РФ. Головним завданням агентів Кремля була деморалізація особового складу підрозділів ЗСУ та спонукання наших військових до відмови від озброєного спротиву агресору. Одним з важливих

об'єктів ідеологічного впливу стали частини та кораблі ВМС України, більшість з яких напередодні вторгнення базувалися в Севастополі (Північна та Стрілецька бухти) та в смт. Новоозерне (оз. Донузлав).

Нагадаю, організаційно ВМСУ становили корабельний склад, частини берегової оборони й авіація з усіма своїми базами матеріально-технічного забезпечення, службами та береговою інфраструктурою. У циф-

рах це виглядало так: 17 бойових кораблів, близько 30 суден і катерів забезпечення, допоміжні судна, 30 літаків і гелікоптерів, близько 40 танків, 90 БМП, 190 БТР і понад 60 артилерійських систем. Загальна чисельність особового складу становила 14 тисяч осіб.

Не торкаючись морального аспекту питання, а також історичних і політичних передумов, розглянемо лише хроніку подій у військово-морському вимірі.

Севастополь. Північна та Стрілецька бухти

24 лютого 2014 року. У Севастополь прибувають перші частини російських спецпризначенців. Цих автоматників без розпізнавальних знаків, у камуфляжах і масках журналісти влучно прозвали «зеленими чоловічками» на кшталт інопланетян, які начебто і є, але офіційно їх немає.

26 лютого. Москва розпочинає масштабні військові навчання вздовж усього українсько-російського державного кордону, під прикриттям яких 110 російських десантників у ніч на **27 лютого** на чолі з полковником ФСБ І. Гіркиним захоплюють Раду Міністрів АРК і парламент Криму в Сімферополі, де під дулами автоматів організовують «перевибори» кримського уряду, проштовхуючи сценарій анексії Криму. У цей же час спецпризначенці ГРУ МО РФ захоплюють міжнародний аеродром у Сімферополі, забезпечивши тим приймання важких транспортних літаків з десантом.

Одночасно, порушуючи угоду про базування ЧФ РФ у Криму, Москва починає перекидати на півострів додаткові сили своїх військ з бронетехнікою, використовуючи для цього десантні кораблі зі складу Чорноморського, Балтійського та Північного флотів. Щоденно морем з Новоросійська в Севастополь прибуває по 900 вояків з технікою та озброєнням.

Так, 1 березня російські ВДК «Калининград» і «Минск» доставили у Крим підрозділи Ставропольського 25-го полку спецпризначення. 2 березня на ВДК «Оленегорський горняк» і «Георгій Победоносець» прибули нові частини. Незабаром чисельність угруповання РФ у Криму перевищила 14 тис. осіб.

Прибулі високомобільні та добре озброєні ворожі частини відразу ж приступають до блока-

Корабель управління «Славутич» у блокаді, на передньому плані – російські судна з натягнутим між ними сталевим тросом. Середина березня 2014

ди українських частин і кораблів на півострові, насамперед у Севастополі, де базуються 25 кораблів і суден ВМСУ.

28 лютого. Оточивши Штаб ВМСУ в Севастополі та найбільшу українську авіабазу в Бельбеку, а згодом й решту частин та кораблів, російський агресор таким чином позбавив їх можливості втрутитися в хід подій на півострові. Блокада супроводжується сильним психологічним тиском на особовий склад та оскаженілою пропагандою на користь переходу на бік «зелених чоловічків». Проросійські радикали зривають з КПП військових частин українські прапори та символіку, погрожуючи відкрити вогонь у бік військових, перебивають подачу електроенергії та води, залякують розправою над сім'ями...

Уже сьогодні, оцінюючи події тих днів, можна сказати упевнено: вихід кораблів ВМСУ у море під прикриттям авіації міг стримати нахабство окупанта та змінити хід подальших подій. На жаль, у Києві не зуміли адекватно оцінити обстановку та ступінь загрози. У підсумку – всі українські кораблі у Криму залишилися стояти біля

своїх причалів, а літаки – на лівовищах.

1 березня. Російський флот закриває для кораблів ВМСУ виходи зі Стрілецької та Північної бухт Севастополя, а також з Балаклави й Новоозерного. Крім того, перед носом українських кораблів, що стояли кормою до причалів у севастопольських бухтах, Чорноморський флот Росії ставить свої судна із завданням фізично завадити їм вийти в море. На кораблях ВМСУ з появою на причалах російських спецпризначенців вживають заходів безпеки, відтягнувшись на швартовах на 5-6 метрів від берега, виключивши можливість проникнення на борт сторонніх. Командири готують кораблі до бою та походу, але наказу на вихід у море та розосередження в заданому районі, як це передбачається на випадок воєнної загрози, не кажучи вже про перехід у порти материкової України, так і не отримують.

За однією із версій, виводити кораблі заборонив тодішній начальник Генерального штабу ЗСУ, колишній командувач ВМСУ адмірал Ю. Іл'їн, спеціально відряджений до Севастополя для

Демонтаж української символіки з захопленого підводного човна «Запоріжжя», 22 березня 2014 р

оцінювання обстановки на місці. Потім адмірал ліг у госпіталь і самоусунувся від подальших подій, хоча сам Іл'їн це заперечує. А за словами колишнього першого заступника командувача ВМСУ контр-адмірала Д. Шакуро, 2 березня новопризначений командувач ВМСУ контр-адмірал Д. Березовський у присутності офіцерів штабу та преснібито пропонував Міністру оборони адміралу І. Тенюху перевести кораблі ВМСУ із Севастополя і Новоозерного до пунктів базування Одеса й Очаків, але той заборонив це робити. У патріотизм Березовського повірити важко, оскільки того ж дня він був відсторонений від посади за наказ частинам і кораблям не чинити опору російським військовим у разі спроб захоплення, а 3 березня колишній головком ВМСУ порушив присягу, дану народу України і перейшов на бік агресора, присягнувши на вірність народу Криму. Пізніше Березовський прийняв грома-

дянство РФ. Новим командувачем ВМСУ став контр-адмірал С. Гайдук. Більш оперативно та впевнено діють українські моряки-прикордонники.

2 березня. Щоб уникнути можливого захоплення, 11 кораблів і катерів Керченського загону морської прикордонної охорони на чолі з командиром – капітаном 1-го рангу Ю. Лошаком здійснюють перехід у Бердянськ. **5 березня** в Одесу виходять 12 прикордонних кораблів і катерів Севастопольського та Ялтинського прикордонних загонів. З блокованої на той час Балаклавської бухти їм вдається прорватися, коли російський корабель, що чергував на виході з бухти, відійшов для поповнення запасів.

Ранок 4 березня. Корабель управління «Славутич» і корвет «Тернопіль», що стояли в Північній бухті, пробують відійти від причалу. Та зусилля українців виявилися невдалими – їх зупиняють кораблі ЧФ РФ. А ввечері моряки «Славутича» відбивають спробу фізичного захоплення корабля російськими спецпризначенцями і маргіналами-«самооборонцями».

У цей же день 60 російських спецпризначенців за підтримки так званої кримської «самооборони» атакують кораблі ВМСУ у Стрілецькій бухті. Першою їхньою ціллю стає корвет «Хмельницький». Російський буксир притискає його до причалу. Так нападникам вдалося потрапити на палубу корабля. Офіцери корвета займають оборону в рубці. Та через розбитий ілюмінатор ворог кидає всередину гранату зі сльозогінним газом. Моряки змушені вийти на палубу. Їх б'ють і кидають обличчям донизу, потім змушують спустити прапор і залишити корабель.

На корветі «Луцьк», що стояв поруч із «Хмельницьким», опору терористам не чинили. Його командир капітан 3-го рангу С. Макеев, порушивши присягу, здає свій корабель окупантам і переходить до них на службу. Таке рі-

шення приймає і капітан 3-го рангу А. Бареев, командир корабля управління «Донбас». Згодом ці знеславлені офіцери прийняли російське громадянство.

Російсько-піратські прапори піднімають на кораблях «Балта», «Кременець» і низці допоміжних суден. Здіймають російський триколор і на будівлі Академії ВМС імені адмірала П.С. Нахімова. Під час спуску українського державного прапора група курсантів-патріотів несподівано для всіх співає гімн України. Це неприємно вражає загарбників, огидним соромом покриває зрадників, неймовірно гордістю сповнює українців – майбутні захисники України продемонстрували всім, що таке офіцерська честь.

4 березня близько 17:30 флагман ВМС України фрегат «Гетьман Сагайдачний» після участі в міжнародній антипіратській місії в районі Аденської затоки проходить протоку Босфор, прямуючи в Чорне море. Для його перехоплення в північно-західну частину Чорного моря виходить ракетний крейсер «Москва». Екіпаж ворожого судна переконаний в успішному завершенні операції. Та «Сагайдачний» стає кісткою в горлі загарбника – завдяки вдалій роботі радіорозвідки командування корабля дізнається про небезпеку, тож зустрічі з противником уникає. Наступного дня славнозвісний фрегат зустрічала Одеса.

7 березня. Обдуривши російську ППО, з аеродрому морської авіабригади ВМСУ в Новофедорівці в Очаків на гранично малій висоті перелетів корабельний вертоліт із «Сагайдачного». Загалом звідти перегнали на материк 9 справних літаків і вертольотів: 3 Мі-14, 2 Ка-27ПЛ, 2 Бе-12, 2 Ан-26.

Немов здійснюючи акт помсти, ввечері того ж дня в Севастополі спецпризначенці атакують командний пункт тактичної групи «Крим» Повітряних Сил України.

Ранок 8 березня. Блокований Штаб ВМСУ відключений від

подачі електроенергії та води. Окупанти починають глушити мобільний зв'язок. Одночасно посилюється блокада інших військових частин і кораблів.

10-12 березня. Вихід з Північної бухти перекривають бонові загородження.

16 березня. Проводиться інспірований агресором незаконний «референдум» щодо статусу Криму і його приєднання до Росії. Мета – узаконити анексію півострова. Після цієї події обстановка навколо українських військових ще більше ускладнюється.

Ранок 19 березня. Місцеві радикали і російські спецпризначенці розпочинають штурм розташування штабу ВМСУ в Севастополі. Попереду йдуть жінки і діти, за ними «героїчно» крокують російські автоматники. Протаранивши ворота вантажівкою, нападники проривають оточення українських моряків і вриваються на територію штабу, над яким піднімають російський прапор. Для переговорів у штаб прибуває командувач ЧФ віце-адмірал А. Вітко, після чого росіяни забирають із собою контр-адмірала С. Гайдука, а всі працівники штабу покидають розташування частини.

Довго і мужньо трималася 36-та окрема бригада берегової оборони ВМСУ в Перевальному. Одного разу навіть довелося вивести з боксів танки та розчохлити гармати, відганяючи від периметру частини ворожу юрбу – козаків і спецпризначенців. Але після «референдуму» становище

значно погіршилося, тож 20 березня частина припинила своє існування. Із 1000 вояків за штатом вірність українській присязі зберегли 200. Їх звели в батальйон і зі штатною технікою вивели на материк. Ще 200 на чолі з командиром полковником С. Стороженком перейшли на бік окупантів, решта – звільнилася.

Вечір 20 березня. Російські спецпризначенці після короткої сутички захоплюють корвет «Тернопіль», що стояв у Північній бухті. У той же день підполковник А. Лисенко, порушивши українську присягу, здає загарбникам усі запаси палива і ПММ ВМСУ в Севастополі. Припиняє існування Морський радіотехнічний загін особливого призначення ВМСУ (радіоелектронна розвідка), захоплений російськими спецпризначенцями. Особовий склад загону, знищивши цінне обладнання та документи, залишив розташування частини.

Вірними українській присязі залишилося 60 % розвідників, інша частина звільнилася або перейшла на бік окупантів. Серед зрадників опинився начальник центру радіоелектронної розвідки ВМСУ капітан 2-го рангу Є. Васін.

21 березня. Частина команди підводного човна «Запоріжжя» на чолі з капітаном 2-го рангу Р. Шагєвим сприяє захопленню окупантами субмарини. Інша частина з українським командиром першого екіпажу капітаном 2-го рангу Д. Клочаном залишила корабель.

Вранці 22 березня на єдиному підводному човні ВМС України підняли прапор ВМФ Росії – корабель перейшов під контроль Чорноморського флоту.

З усіх кораблів ВМСУ в Севастополі залишився тільки «Славутич», де капітаном 2-го рангу був О. Гончаров. Корабель управління опинився в цілковитій блокаді з усіх боків. До того часу в командира ще залишався зв'язок з Києвом, проте всі добре розуміли: допомогти ніхто нічим не може. Вийти в море «Славутич» уже не міг – просто перед ним був натягнутий сталевий трос і поставлені судна ЧФ.

Для командування «братнього» ЧФ Російської Федерації «Славутич» був як більмо на оці, тому що місце його стоянки добре проглядалося зі штабу флоту. Щоранку на кораблі урочисто, із шикунням особового складу, співом горна і виконанням гімну України піднімали прапор і гюйс, усьому світові демонструючи, що справжні українські моряки не здаються, що Україна ще присутня в Севастополі, уже оголошеному окупантами «самым русским городом». А із заходом сонця моряки не менш урочисто здійснювали спуск прапора і гюйса. З ускладненням обстановки прапор на гафелі не спускали і вночі, як у поході. Блокадна епопея «Славутича», по суті, стала його останнім походом...

До захоплення останнього українського корабля в штабі ЧФ готувалися досконало.

22 березня, близько 22 години. До корми «Славутича» наблизився високобортний буксир «Шахтар», з якого на палубу українського корабля, немов таргани, «посипалися» численні спецпризначенці зі зброєю. Штурм тривав дві години.

Команду корабля відтіснили в район ходової рубки. Здавалося, опір зламано. Та раптом над морем зазвучала пісня. То моряки через гучномовець заспівали «Варяг» і гімн України, а хвили несли слова далеко-далеко. Динаміки замовкли. «Славутич» опинився в руках загарбників, які відразу спустили український прапор і підняли свій, зафарбували назву та бортовий номер корабля. З усього видно: цей гордий корабель, команда якого до кінця залишавлася вірною присязі, дуже допік ворогу.

Новоозерне. Південна база

Окрім Севастополя, агресор блокував Південну базу ВМСУ в с. Новоозерне, вразливим місцем якої був вузький канал, що з'єднує озеро Донузлав з морем. Від самого початку базу блокували з моря кораблі російського флоту на чолі з ракетним крейсером «Москва». На озері ж перед входом у канал ВМСУ виставили морський тральщик «Черкаси».

Вечір 3 березня. На КПП Південної ВМБ приїжджає командувач ЧФ РФ віце-адмірал А. Вітко. Він жадає, аби українці здали йому базу та кораблі. У відповідь чує категоричне «ні». Після чого російські автоматники та «козаки» блокують КПП. На всіх доступних навколо місцях вони підняли російські прапори. Та українські моряки-добровольці, здійснюючи ночами відчайдушні вилазки за периметр бази, регулярно їх знімали.

Ранок 6 березня. Росіяни біля входу в канал з моря затоплюють списані БПК «Очаків» і водолазний бот «ВМ-416». Наміри агресора цілком очевидні: заблокувати вихід з бази в море.

14 березня. Окупант висуває ультиматум, в якому йдеться про здачу всіх об'єктів і кораблів Південної ВМБ. Щоб уникнути фізичного захоплення БДК «Костянтин Ольшанський», СДК «Кіровоград», морські тральщики «Черкаси» та «Чернігів», а також рейдовий тральщик «Генічеськ», поповнивши запаси палива, прісної води та продовольства, відходять на середину озера й стають на якорі.

20 березня. Починається штурм Південної ВМБ. Проломивши за допомогою бульдозера огорожу, атакуючі вриваються в розташування, прикриваючись жінками та дітьми. Незважаючи на готовність особового складу бази дати відсіч, командування бази та бригади цього разу обирає капітулянтську позицію.

Протилежне рішення приймають окремі командири кораблів,

до кінця зберігаючи вірність присязі і демонструючи бойовий дух. Прикладом героїзму є спроби рейдового тральщика «Генічеськ» і морського тральщика «Черкаси» вирватися з ворожої пастки. Першим на прорив йде «Генічеськ». Невеликий за розмірами кораблик проходить між затопленими на вході в канал судами, але на зовнішній стороні каналу його перехоплюють російські кораблі та змушують повернутися назад.

Більш великому морському тральщику «Черкаси» було складніше пройти між островами затоплених суден, а спроба відтягнути в сторону затоплений на вході в канал водолазний бот не вдалася – потужності однієї мор-

ської машини для цього не вистачило. До того ж на борту був сильний некомплект особового складу – напередодні зійшли на берег 2 офіцери, мічмани і 9 матросів-кримчан. Допомогти прорватися в море, об'єднавши зусилля, попросили командира тральщика «Чернігів» капітана 3-го рангу Б. Палія. Та той відмовив. І не дивно, як з'ясується пізніше, Б. Палій порушить присягу, здавши ввірений йому корабель окупантам, а сам, прийнявши російське громадянство, перейде до них на службу. Не отримавши підтримки, тральщик «Черкаси» повернувся на рейд і став на якорі.

Після закінчення терміну російського ультиматуму командир бригади наказав раніше виведенням на середину озера Донузлав кораблям підійти до причалів і здатися. «Костянтин Ольшанський», «Кіровоград» і «Чернігів» виконали наказ. Тральщик «Черкаси» відмовився. Згодом до нього приєднався «Ольшанський», який після відсторонення командира бригади з мінімальним екіпажем на борту знову відійшов на середину озера і став на якорі. Решта кораблів здалися. Крім них, 22 березня окупанти захопили корвет «Вінниця».

23 березня. Командир тральщика «Черкаси» робить чергову, останню, спробу прориву в море. Обережно пройшовши малим ходом між затопленими на вході в канал кораблями, він майже це зробив. Та російський буксир МБ-304, що ніс чергування на зовнішній стороні каналу, ударив наш корабель в лівий борт, виштовхнувши тральщик носом на міліну, з якої той насилу знявся та повернувся назад. Комусь може здатися дивним, що буксир насмілювався так вчинити з бойовим кораблем, який в інших умовах цілком міг просто розстріляти його з гармат. Але якраз стріляти наказу й не було. До того ж той буксир прикривав кораблі ЧФ РФ.

24 березня. На спроби українських кораблів прорватися в море агресор відповідає затопленням у

каналі ще одного, третього вже, судна – списаного водолазного бота «ВМ-413». Крім того, росіяни активізували спроби захоплення незламних кораблів ВМСУ. Вранці цього дня непомітно в тумані на швидкохідному катері підійшла група захоплення й атакувала тральщик «Генічеськ», що стояв на якорі. Моряків, які героїчно оборонялися, побили, а захоплений корабель відвели в Новоозерне.

Потім настала черга атакувати найбільший корабель ВМСУ – «Костянтин Ольшанський». Його вихід в море виключався. Команда із 20 моряків, які залишилися на борту з 98-ми за штатом, не здавалася! Правда, довго залишатися у відриві від берега вони вже не могли через дії зрадників – хтось із них, йдучи на берег, залив у цистерни з прісною водою солярку... За словами офіцерів, щоб не здавати ворогові корабель, розглядався навіть варіант його затоплення на місці. Проте на це не пішли тільки тому, що великий запас палива міг розлитися і знищити в озері все живе (!).

Близько 18 години з двох катерів на БДК висадилося до 200 російських морпіхів. Вони захопили корабель, подолавши відчайдушний опір команди. Потім, зібравшись біля кормового флагштока, кілька моряків під гімн України спустили прапор і залишили корабель, попередньо пошкодивши головні машини. До причалу «Ольшанський» тягнули на буксирі.

Останнім українським кораблем на озері залишався тральщик «Черкаси». При спробах захоплення його з катерів моряки вдало маневрували та поливали нападників з потужних брендспойтів. За спогадами командира, усе відбувалося так близько, що моряки тральщика могли розгледіти жаж в очах нападників. За наявності наказу їх запросто можна було розстріляти. Захопити бойовий корабель на ходу доволі непросто. От і доводилося на початку XXI століття застосовувати тактику часів віт-

Коли російські війська штурмом захопили українську авіа базу в Бельбеку і розташування Феодосійського батальйону морської піхоти ВМСУ, Ю. Мамчур і Д. Делятицький, незважаючи на зраду частини особового складу, разом зі своїми підлеглими залишилися вірними присязі.

рильного флоту, коли все вирішували абордаж і рукопашна.

25 березня. Весь день спецпризначенці на трьох катерах за повітряної підтримки вертольотів переслідували «Черкаси». Це було непросто. Корабель був на ходу й успішно маневрував. Групу захоплення на палубу тральщика вдалося висадити з гелікоптера тільки ввечері. Першим ділом нападники вивели з ладу пост управління машинами. Корабель зупинився. Команда тральщика відчайдушно захищалася. Тральщик вдалося захопити тільки через дві години. Після чого росіяни підняли на гафелі свій прапор і відвели корабель у Новоозерне, де українська команда зійшла на берег. Так завершилося захоплення Південної ВМБ.

Успішно пройшли тест на честь полковник Ю. Мамчур і підполковник Д. Делятицький. Коли російські війська штурмом захопили українську авіа базу в Бельбеку і розташування Феодосійського батальйону морської піхоти ВМСУ, Ю. Мамчур і Д. Делятицький, незважаючи на зраду частини особового складу, разом зі своїми підлеглими залишилися вірними присязі.

Пізніше вони були виведені на материк для продовження служби.

До 26 березня окупанти захопили всі 193 дислоковані на території АРК військові частини ЗС України, включаючи кораблі й об'єкти ВМСУ. Вартість військового майна, залишеного у Криму, оцінюється в 11,439 млрд дол. Із 14 тисяч особового складу ВМСУ, за останніми даними, до 6 тис., переважно старші офіцери і контрактники, залишилися в Криму і частково перейшли на службу до агресора.

Частину озброєння та техніки України вдалося пізніше вивести на материк, включаючи бойові літаки, бронетехніку й артилерійські системи, а також деякі кораблі і судна. Головом ВМФ РФ адмірал В. Чірков 1 квітня 2014 року повідомив про рішення міністра оборони РФ передати Україні всі 79 кораблів і суден ВМСУ, залишені в Криму. Фактично нам повернули лише 30 кораблів і суден, які застарілі і не мають бойової цінності.

Про моральну сторону дій агресора говорити не доводиться. Захоплені окупантами кораблі ВМСУ відразу розглядалися ними як «законні» трофеї, попри вимоги міжнародного права. Так колись чинили лише пірати: не панькаючись, вони нахабно привласнювали захоплене майно та кораблі.

Володимир ЗАБЛОЦЬКИЙ

«Free Crimea» діє

«Free Crimea» – під такою назвою створений і вже діє інформаційний центр спротиву окупації Криму. Щойно розпочавши свою діяльність, він уже потрапив у 15-ку заборонених начальником ФСБ Криму Віктором Палагіним проєктів України, що «дискредитують владу в АР Крим»

Саме така реакція російської влади укріплює підтвердження правильності вибору кримських патріотів. Вони рішучі й тверді у своєму рішенні. Їхня мета – повернення півострова до складу України. Об'єднавшись на материковій Україні, вірні сини свого

краю розповідають усьому світові про реальну ситуацію у Криму, злочинні дії Росії, вони здійснюють просвітницьку діяльність в умовах російської інформаційної блокади.

Рік тому, а точніше – наприкінці лютого 2014-го, на їхніх

очах російські війська без розпізнавальних знаків окупували рідну їм землю. Під дулами автоматів 16 березня 2014 року відбувся так званий референдум щодо статусу півострова, за результатами якого Росія включила Крим до свого складу. Ні Ук-

Аби протистояти російській інформаційній блокаді, конче необхідні проекти на кшталт «Free Crimea»

або знайдені вбитими. Не пройшло повз увагу й убивство 18-річного хлопця за українську мову. Тож патріотично налаштовані кримчани змушені були переміститись на материкову частину України, аби тут відстоювати право жити на рідній землі. На сьогодні загальна кількість внутрішньо переміщених з Криму становить близько 50 тис. осіб, що є величезною цифрою.

Усі ці факти зібрані у виданні «Чорна книга окупації Криму». Її презентація відбулася на конференції «Free Crimea», що проводилася під назвою «Рік окупації Криму: причини, наслідки і перспективи».

– Наша мета – збирання юридичної доказової бази для майбутнього подання позовів до європейських і міжнародних судів стосовно відшкодування мо-

ральної шкоди, а також притягнення до відповідальності всіх винних у переслідуваннях татар, українців та інших національностей, – пояснює ідеолог проекту Тарас Березовець.

Варто зазначити, що Центр спротиву на чолі з Тарасом Березовцем єднає політиків, експертів, юристів та активістів для цілеспрямованої боротьби проти тотальної брехні та пригнічення кримчан з боку Росії.

Сьогодні патріотично налаштоване населення півострова дуже занепокоєне діяльністю нинішньої місцевої влади. Це стосується як її свавільних дій, так і прийнятих нормативних актів, що обмежують права та свободи кримчан. Найбільш кричущим документом є закон «О народном ополчении – народной дружине Республики Крым».

раїна, ні Європейський Союз, ні США не визнали цього ганебного голосування і вважають, що Росія анексувала Крим.

Упевнені в цьому і кримські татари. За переконання, що Крим є Україною, їх почали жорстоко переслідувати. За даними ОБСЄ, у 2014 році на території півострова зафіксовано більш ніж 300 фактів порушення громадянських і політичних прав, понад 150 порушень прав корінних народів і національних меншин, більше 150 порушень культурних і релігійних, 250 – соціально-економічних прав. До того ж викрадено 21 представника кримськотатарського народу, частина з яких зникли безвісти

Значно погіршило ситуацію із правами людини в Криму прийняття законодавства з питань протидії екстремістській діяльності. Місцева влада під гаслом боротьби з екстремізмом розпочала розправу з інакомислячими та нелояльними до путінського режиму мешканцями півострова. Фактами такої діяльності є проведення ФСБ РФ обшуків у будинках кримських татар. Наслідив російський чобіт і в оселі голови управління зовнішніх відносин Меджлісу кримськотатарського народу Алі Хамзіна.

Ведеться наступ і на інформаційний простір. Так, 26 січня 2015 року в редакції «АТР» – єдиного телеканалу, що веде трансляцію кримськотатарською мо-

вою, представники Слідчого комітету і Центру протидії екстремізму в супроводі озброєних співробітників ОМОН провели обшук і вилучили сервер, в результаті чого був порушений процес ефірного мовлення.

Вражає і масштаб зомбування російського населення на півострові. За незначний період часу збільшилася кількість прибічників путінського режиму, які, перебуваючи у віртуальному світі, спеціально створеному для них, свято вірять, що «Крим – наш!», не розуміючи навіть значення того самого «наш», що «Іскандери» врятують їх, правда, від чого – вони й самі не знають.

Аби протистояти цій величезній інформаційній блокаді, конче необхідні проекти на кшталт

На сьогодні загальна кількість внутрішньо переміщених з Криму становить близько 50 тис. осіб

Ні Україна, ні Європейський Союз, ні США не визнали так званого референдуму щодо статусу півострова від 16 березня 2014 року і вважають, що Росія анексувала Крим

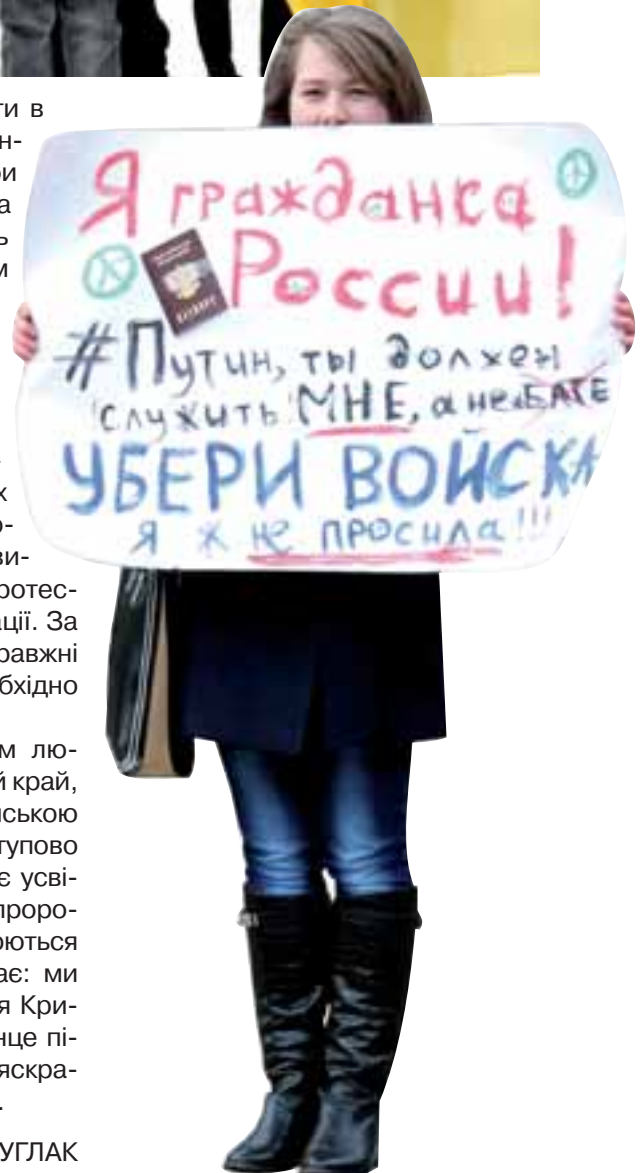
«Free Crimea». Бажаючи повернути півострів до складу України, патріоти націлені на боротьбу за рідний край. Про це свідчить активна позиція учасників конференції проекту, серед яких переселенка з Криму, директор бізнес-школи «WinWayBS» Ельвіра Булат. Піддавши критиці ситуацію на півострові, вона зазначила, що джерелом сепаратизму у Криму є м. Севастополь, на який треба зорієнтувати увагу всієї спільноти. Не байдужа до долі півострова і Ліза Богуцька. Корінна мешканка Сімферополя 8 вересня 2014 року під тиском ФСБ була вимушена покинути свій рідний

дім, бо не погодилася жити в оточенні російських окупантів і стала на шлях боротьби проти них. Жінка виявила гуманність і поміркованість до людей, які під тиском спецслужб РФ прийняли російське громадянство, закликавши учасників заходу не називати їх зрадниками. Водночас вона висловила своє захоплення тими, хто, долаючи страх бути викраденим, замордованим або навіть вбитим, виходить на вулиці Криму з протестом проти російської окупації. За словами Богуцької, це справжні патріоти України, яких необхідно вважати героями.

Сьогодні завдяки таким людям, які гаряче люблять свій край, «туман», напущений Російською Федерацією на Крим, поступово розсіюється, дехто починає усвідомлювати хибність свого проросійського вибору, поповнюються лави патріотів. І це означає: ми встали на шлях повернення Криму до України, і велике сонце півострова ще подарує своє яскраве світло своїм захисникам.

Роман БУГЛАК

«УКРАЇНСЬКИЙ СВІТ» & «РУССКИЙ МИР»

Відносини між Україною та Росією завжди були полем боротьби двох світоглядів – російського й українського. Особливої гостроти це протистояння досягло в останні 20 років, після виходу України з Радянського Союзу

порядкувала Українську православну церкву, здійснювалися спроби асиміляції українців шляхом переселення росіян та інших національностей на територію України.

Незрівнянно жорстокішими були методи боротьби більшовицької Росії проти України: окупація України в лютому 1919 року радянськими військами та ліквідація української національної державності (УНР, Українська Держава, Директорія); колективізація й виселення сотень тисяч селянських сімей (куркулів) на

жатию «самодержцем всієї Русі». Нещодавно лідер ЛДПР Жириновський запропонував заборонити в Росії політичні партії та перейти до виборної монархії, а Путіна проголосити «верховним правителем».

Стають очевидними загрози багатьох світових лідерів із російським президентом, що більше розпалює його й без того великі імперські амбіції. Певною мірою лінію «уникнення гострих кутів» агресивної політики Кремля продовжив на початку свого президентства Барак Обама.

Імперська Росія, щонайменше починаючи від Петра I, завжди розглядала Україну як частину Росії – Малоросію, тому прагнення українського народу до незалежності або навіть до автономії жорстоко переслідувалося. Використовувалися різні методи – від русифікації та «підгодовування» української еліти до знищення лідерів українського національно-визвольного руху, придушення народних повстань. Окрім цього, заборонялася публікація книг українською мовою, ліквідовувалися осередки української державності – Гетьманщина та Запорозька Січ, закріпачувалося українське селянство, Москва під-

Північ Росії чи до Сибіру; Голодомор 1932-1933 років, жертвами якого стали близько 6 млн українських селян; сталінський масовий терор 1937-1938 років, що забрав життя мільйонів українців; насильницьке переселення сотень тисяч західних українців у 40-50-х роках минулого століття в Сибір, на Північ Росії та в Казахстан.

Сьогодні цю естафету підхопив Путін. Порівнюючи політику російських царів, Сталіна та Путіна, можна виявити досить багато спільного. Як у російських монархів і Сталіна, у руках Путіна зосереджена безмежна влада. Попри офіційний статус президента, він має всі підстави вва-

Не хоче президент РФ визнати, що московіти та їхній цар Петро I ганебно вкрали навіть назву праукраїнців – «руські», «руси», «русини» – і назвали Московію «Російською імперією»

Ще у 2009 році він ініціював «пerezавантаження» відносин із РФ. Багато американських політиків сьогодні не без підстав звинувачують свого Президента у прояві нерішучості та слабкості щодо злочинних дій Путіна.

Так, сенатор США Джон Маккейн вважає головною помилкою Обами його небажання «надати Україні озброєння, якого вона сьогодні дуже потребує».

Інсинуації та спекуляції московських євразійців і проімперської п'ятої колони в Україні навколо «російського Криму» і так званої «Новоросії» не вщухають з перших днів незалежності нашої держави. Нахабно й безсоромно фальсифікуючи беззаперечні історичні факти, вони стверджують, що «Новоросія» і Крим є «одвічно російськими землями», нібито безпідставно включеними до складу України в 1919 й 1954 роках.

Виступаючи 17 квітня цього року перед росіянами, Путін назвав Південно-Східну Україну «Новоросією»: «Пользуясь еще царской терминологией, я хочу сказать, что это же не Украина, это Новороссия. Вот этот Харьков, Донецк, Луганск, Херсон, Николаев, Одесса – они в царские времена не входили в состав Украины, а были переданы ей позже. Зачем это было сделано, я не знаю». При цьому фальсифікатор історії нахабно перекрутив загальновідомі факти: Харківщина або Слобожанщина, а також більша частина Луганщини та Донеччини ніколи

до складу «Новоросії» не входили. Проте донецькі сепаратисти сприйняли ці слова Путіна як «керівництво до дій» і невдовзі заходилися реанімувати недобру пам'ять «Новоросії» – антиукраїнський колоніальний проект Катерини II. Перелічуючи міста, які «не входили до складу України», господар Кремля демонструє елементарне невігластво, оскільки ні адміністративного, ні державного утворення під назвою «Україна» в Російській імперії ніколи не існувало.

У своєму щорічному зверненні до Федеральних Зборів РФ Путін 4 грудня 2014 року заявив, що Крим має для Росії «цивілізаційне і сакральне значення так само, як Храмова гора в Єрусалимі для тих, хто сповідує іслам чи іудаїзм». Свої твердження він аргументував тим, що понад 1000 років тому князь Володимир прийняв християнство в Херсонесі. Мало того, що Путін анексував український Крим, він ще хоче позбавити нас нашої ж історії.

Українці – автохтонне населення України-Русі, а Володимир Хреститель – наш князь, пам'ятник якому стоїть у Києві на березі Дніпра, де 988 року він хрестив наших предків – русів. У березні Путін нагадав, що «Київ – мати руських міст», напевно, не здога-

дуючись, що перефразував слова князя Олега, зафіксовані літописцем Нестором у «Повісті минулих літ»: «Хай буде се мати городом руським!» Не хоче президент РФ визнати, що московіти та їхній цар Петро I ганебно украли навіть назву праукраїнців – «руські», «руси», «русини» – і назвали Московію «Російською імперією».

У Криму та на окупованих територіях Донбасу сьогодні спотворюють історію: палять не тільки підручники з історії та культури України, а й будь-які книги, написані українською мовою. Навіть у роки німецької окупації в Україні шкільна початкова освіта була переведена на українську мову, виходило 362 періодичні україномовні видання. У 1941-1943 роках у Харкові друкувалася щоденна газета «Нова Україна», в якій публікували статті, зокрема, Івана Багряного і Юрія Шевельова. До березня 1942-го на першій шпальті цієї газети був зображений тризуб. Головною ж міською газетою Луганська було україномовне «Нове життя»...

Сьогодні самопроголошена злочинна влада в нелегітимних «ДНР» і «ЛНР», не визнаних офіційно навіть Москвою, наслідуючи приклад Путіна, намагається переписати історію. Так, з 1 січня 2015 року в школах так званих «ДНР» і «ЛНР» замість «Історії України», яка, на думку «міністра освіти ЛНР» Лесі Лаптевої, «сильно национализована», викладається «История Отечества». Питання – якого?! Нині на окупованих територіях Донбасу за російським зразком створюється «система освіти і науки», відповідно до якої, крім історії України, забороняється викладання української мови та літератури, українського культурознавства.

Кремлівські стратеги та російські ідеологи євразійства заперечують європейську ідентичність нашої країни, стверджуючи, що Україна ніколи не мала нічого спільного з Європою, що вона завжди була і повинна за-

лишатися частиною «руського міра». Історична наука в Росії стала складовою державної ідеології – євразійства, основними постулатами якої є сакральність влади та пріоритет держави перед інтересами особи.

Намагаючись переписати історію, Путін виявляє певну «трансформацію» у своїх історичних постулатах. Якщо у 2009 році він за інерцією називав пакт Молотова-Ріббентропа аморальним, то у промові перед російськими істориками 5 листопада цього року вже заявляв, що в пакті Молотова-Ріббентропа не було «нічого поганого, оскільки, з одного боку, Радянський Союз не хотів воювати, а з другого – Сталіну треба було виграти час для модернізації армії».

Анексувавши Крим та підтримуючи терористів і сепаратистів на Донбасі, Путін зневажив увесь світовий устрій, який створювався в Європі після Другої світової війни. Недивно, що він зазіхнув на сталі в історичній науці оцінки змови 1939 року між Сталіним і Гітлером. Його мета – виправдати свої агресивні дії відносно України.

В основі конфлікту між Україною та Росією лежать передусім цивілізаційні відмінності між європейським трендом України й

ординською спадщиною Росії в її нинішній євразійській інтерпретації. Багато російських істориків вважали, що монголо-татарське панування відіграло найважливішу роль в еволюції російської державності на основі етнічного симбіозу населення Московії й Орди – слов'ян, угорів, аланів і тюрків. До розу-

В основі конфлікту між Україною та Росією лежать передусім цивілізаційні відмінності між європейським трендом України й ординською спадщиною Росії.

міння цього прийшло й нинішнє керівництво Росії, запропонувавши виключити з ужитку в історичних дослідженнях термін «монголо-татарське ярмо» і замінити його на досить громіздку назву – «система залежності руських земель від ординських ханів», що по суті не змінює характеру цього явища.

Європейська інтеграція України виникла не сьогодні і не вчора, вона має тисячолітню історію. Тому недивно, що нині українці прагнуть повернути своє

місце в європейській співдружності народів. Проте разом із запозиченням європейських цінностей в Україні упродовж багатьох віків формувалися наші власні національні цінності, які становлять основу українського світосприйняття, української ідентичності. Свої національні цінності ми повинні берегти та примножувати. Тільки на шляху взаємодії, взаємозбагачення та конвергенції кращих елементів європейської культури й «Українського світу» можливе будівництво нової Європи, яка зможе протистояти імперським амбіціям «Путінської Росії» й архаїчного «Русского мира».

Після Помаранчевої революції та Революції гідності всі спроби путінського режиму повернути Україну в колоніальний стан приречені на поразку. Чому? Відповідь проста: Україна вже фактично стала частиною європейської спільноти, її підтримує весь цивілізований світ. Сьогодні, коли наш народ зробив доленосний і безповоротний європейський вибір і захищає його зі зброєю в руках від навали ординців новітнього часу, розвиток країни був і залишається нерозривно пов'язаним із розвитком європейського співтовариства.

Олексій ВОЛОВИЧ

РОЗДІЛЕНІ «ЛІНІЄЮ ФРОНТУ»

Нещодавно на сторінку соцмережі моєї знайомої Наталі прийшло повідомлення від її двоюрідного брата Станіслава з Російської Федерації. Здавалося б, звичайний лист, але зміст – йоржистий.

«Привет! Наташ, Расскажи, хорошо ли вам живется в вашем государстве с вашим правительством? Чего вы добились? В стране всё решают фашисты и националисты, хаут ветеранов... Сколько ваших парней погубло? Из вас делают каких-то зомби. Я иногда смотрю ваши новости и офигеваю. Жаль, что вам недоступны российские новости...», – писав родич. Прочитавши повідомлення, знайома

була настільки ошелешена, що ще довго не могла зібрати думки до купи. Адже про те, що саме відбувається в Україні та хто воює на Донбасі, усім давно відомо. Виправдовуватися вона не вважала за потрібне. Але таки попросила мене допомогти сформулювати відповідь брату. Адже попереднє листування в соцмережі із родичами з Росії до порозуміння не призвело. Її аргументів вперто не чули. А коли вони підкріплю-

валися ще й беззаперечними доказами, протилежна сторона не скупилася на образи і навіть погрози.

Так мені довелося дізнатися про епізод життя однієї російської родини. Усі її представники мають одне коріння, але волею долі опинилися по різні боки кордону. А з початком війни на Донбасі – ще й по різні боки «лінії фронту». Річ у тому, що Наталія працює фельдшером у бригаді

«швидкої допомоги» на Київщині. Але як небайдужа громадянка України (дарма, що росіянка за національністю) час від часу їздить у відрядження до зони проведення АТО допомагати місцевим лікарям. Її двоюрідний брат Станіслав – старший лейтенант російської армії – воює на боці сепаратистів, убиваючи та калічаючи наших хлопців. Його лист – ще одне підтвердження того, що чимало росіян або справді не бачать суті українських подій, переживуючи продукт виключно кисельовської пропаганди, або їдуть в Україну просто заробити гроші.

Офіцерська служба в цій сім'ї – справа родинна. Наталя добре пам'ятає свого діда – військового льотчика, який служив в Україні в повоєнні роки. Таку ж професію обрав і один з його синів – Наталин рідний дядько Аркадій. Двоюрідний брат Станіслав (його син) льотчиком не став за станом здоров'я, але підійшов для служби у військах зв'язку.

За часів СРСР та вже й незалежної України російська частина родини часто навідувалася до батьків Наталі на Київщину. Щоразу, перебуваючи тут, вони захоплювалися рівнем життя в нашій державі, наявністю робочих місць, смачними українськими продуктами, гарною природою, душевними піснями... Час від часу передзвонювалися. Але їхнє ставлення до всього українського різко змінилося після Майдану 2014 року.

– Що у вас, хохлів, там відбувається? – запитував по телефону дядько в Наталії.

Образити її таким словом він не боявся, адже вважав свою племінницю росіянкою, напевне, такою, яка теж мала б зневажати українську націю.

– Давай, у разі чого, бери си на – і до нас, у Володимир. Ви ж росіяни і вас в Україні будь-якої миті можуть убити!

Наталя заспокоювала, що безпека існує лише на Донбасі. Але якби Росія не підтримувала тамтешніх сепаратистів, наші сили структури швидко навели б там порядок. Тим часом дядько не вгамовувався й уперто продовжував агітувати за переїзд. Ситуацію дещо прояснив телефонний дзвінок від дружини Станіслава Людмили. Молода жінка крізь сльози розповіла Наталі, що одного разу в частину, де служить чоловік, приходили рекрутери набирати бажаючих їхати в Україну. Пояснювали це необхідністю захистити російськомовних громадян. У полку на поїздку дали згоду лише Станіслав і ще один військовослужбовець.

– Ось така в нас біда, – резюмувала жінка.

Через кілька тижнів, наприкінці листопада минулого року, на

мобільний Наталії подзвонили з незнайомого номера. По голосу вона відразу впізнала двоюрідного брата.

– Привіт, сестричко, я тобі телефоную з Донецька.

– Ти в Донецьку? А що офіцер російської армії робить в Україні? Сподіваюся, ти не воюєш проти нас? – Наталя не могла приховати роздратування та болю, адже на власні очі бачила чимало наших поранених і скалічених бійців. До того ж відчуття було таке, ніби до неї в оселю нахабно увірвалися непрохані гості.

– Я приїхав звільняти вас від американців і фашистів. Ми скоро дійдемо до Києва, от там і зустрінемося.

Розмова видалася недовгою та на підвищених тонах. Наталя вкотре переконувала брата, що події на Донбасі – внутрішня справа України. Але Станіслав залишався при своєму. Спочатку жінка намагалася якось зрозуміти його, переконуючи себе, що він воює не з власної волі. Адже схожа історія вже траплялася в їхній сім'ї. Батько Станіслава молодим офіцером воював у Афганістані. Потім була перша російсько-чеченська війна, після якої він почав зловживати алкоголем. Тепер кожен ранок військового льотчика-пенсіонера починається зі склянки оковитої.

Свою згубну звичку родичам з України пояснював важкою військовою долею. Розповідав, що неодноразово розстрілював зі своєї «вертушки» автобуси із чеченськими дітьми, жінками та стариками. Антигуманність наказів командування він нібито розумів, але змушений був їх виконувати. Мовляв, у Чечні такі були часи...

Вкотре спілкуючись телефо-

За висновками українських військових експертів, на Донбасі воюють близько 36 тис. озброєних людей. З них щось із 9 тис. – військовослужбовці регулярної армії Російської Федерації, 23,4 тис. – найманці з Росії, 2,7 тис. – сепаратисти українського походження.

ном з дядьком Аркадієм Наталія відверто запитала в нього: «Якщо ви маєте важкий досвід участі у братовбивчій війні, чому не відмовили сина їхати в Україну?» На що той відповів: «Війна завжди несправедлива, але якщо Росія воює, значить, так треба. Тоді була Чечня, а зараз – черга України...» Ось така логіка, яку ще півтора століття тому російський поет Федір Тютчев пояснив такими словами: «Умом Россию не понять...»

Так само не відповідають здоровому глузду й заяви перших осіб Кремля про те, що українська армія ось уже рік не може перемогти звичайних шахтарів і трактористів, із чобіт яких так зухвало стирчать російські онучі та які на «кишенькові гроші» спромоглися закупити в найближчих російських «військторгах» новітні танки та системи залпового вогню.

Не відповідають здоровому глузду заяви перших осіб Кремля про те, що українська армія ось уже рік не може перемогти звичайних шахтарів і трактористів, із чобіт яких так зухвало стирчать російські онучі та які на «кишенькові гроші» спромоглися закупити в найближчих російських «військторгах» новітні танки та системи залпового вогню.

російських «військторгах» новітні танки та системи залпового вогню, після чого у вкрай короткий термін продемонстрували дивовижну самоорганізацію та стали самодостатніми озброєними формуваннями.

Насправді усе набагато простіше. Відкрита війна – справа вкрай недешева. Тому, аби не розбурхувати російське суспільство розмовами про витрати на неї, тамтешнє керівництво розігрує чергові вистави під назвами: «Заблудившиеся десантники», «Офицерский отпуск в Украине», «Неравнодушные буряты помогают Донбассу», «А зори на Украине «тихие»» тощо. Та повернімося до нашої історії.

Заручники грошей і пропаганди

Загалом російські родичі Наталії регулярно опікувалися її моральним настроєм, очевидно, очікуючи, що вона ось-ось змінить свої переконання і покається перед своїми «старшими братами». Але жінка стояла на своєму. Станіслав тимчасом продовжував надзвонювати сестрі. І таке складалося враження, що кожного разу телефонуючи, він знаходився у стані алкогольного сп'яніння чи під дією наркотичних речовин. Наталя відчувала це по голосу, адже вже 15 років працює в медицині, тож стикатися з такою «веселою аудиторією» доводилося. Іноді офіцер з гумором розповідав, що нібито на практиці вивчає географію України, повідомляючи про своє чергове місцезнаходження: Донецьк, Авдіївка, Горлівка...

Контракт на проходження військової служби в Станіслава мав би закінчитися наприкінці січня 2015 року. Дружина Людмила сподівалася, що нарешті побачить чоловіка і будь-що заради їхньої маленької донечки умовить більше не їхати на «українське сафарі». Жінку не приваблювали ні розповіді Станіслава про можливість подальшої успішної кар'єри, ні гроші, які мали виплатити після повернення. Сума, як зізналася Людмила, набігала чимала: окрім зарплати й грошей за відрядження, чоловіку обіцяли велику премію, яка значно перевищувала основні виплати.

Але минув тривалий час після вказаної дати повернення, а Станіслав додому не з'являвся. Також не було і звістки від нього. Особливе занепокоєння дружина відчувала тоді, коли незадовго до закінчення контракту чоловік зателефонував їй і дав доручення терміново продати машину, а гроші за неї переслати йому.

Спочатку нічого незвичайного вона в цьому проханні не побачила. Станіславу і раніше відсиляли кошти. Потайки від батька офіцеру відправляла гроші і його мати. До того ж Людмила знала, що самопроголошене керівництво «ЛНР» – «ДНР» зарплату російським найманцям не платить, а лише тримає їх на повному забезпеченні. Не підтримують їх матеріально і їхні російські командири, посилаючись на те, що розрахунок має відбутися лише після прибуття у військову частину. Жах охопив жінку, коли вона, готуючи автомобіль до продажу, знайшла в багажнику 3 кілограми наркотичного зілля.

Це неабияк спантеличило дружину офіцера, адже раніше вона не помічала за ним схильності до вживання наркотиків.

Продавши машину, Людмила вирішила сама піти в частину, аби з'ясувати місце знаходження чоловіка. Командир, як і очікувалося, відбувся стандартною в таких випадках відповіддю: «Ваш чоловік виконує таємне завдання. Як тільки з'явиться нагода, він відразу вам зателефонує». Уже через кілька годин Станіслав подзвонив дружині. За його роздратованою інтонацією вона зрозуміла, що російські командири дали офіцеру доброї прощуханки за те, що не проінструктував свою дружину як слід. Тож бідній жінці нічого не залишалося, як відправити гроші за вказаною адресою та чекати.

А тим часом Станіслав надзвонював Наталії. Не забував нагадувати, що ось-ось з'явиться до неї в гості разом з іншими «визволителями». Щоразу був у вже «звичному» стані, розмова проходила на тлі гучних, іноді образливих, вигуків п'яної

компанії. Де він брав гроші для своїх розваг, залишається лише здогадуватися. Але є цілком доведений факт, що найманці не гребують займатися на Донбасі звичайним мародерством: відбирають бізнес, автомобілі та навіть нерухомість.

Одного разу з його телефону подзвонила незнайомка на підпитку. Представилася новою дівчиною Станіслава і сказала, що дуже хоче познайомитися із сестрою такого «мужнього» чоловіка, який боронить «наш Донбас».

– Як ви ставитеся до «ЛНР» і «ДНР»? – запитала вона.

– Я не знаю, що це таке, – відповіла Наталя й відключила телефон.

Відтоді брат більше не телефонував. Не з'явився він і вдома. Тож закінчення цієї історії поки що немає. І чи буде, поки триває війна на Сході України, невідомо. Але негативні наслідки загарбницької політики Росії члени цієї родини, безумовно, відчули на собі вже сповна. Батьки Станіслава, приміром, відтепер не

знають, як складеться подальша доля їхнього сина. Дружина Людмила, побачивши, що її чоловік з офіцера-захисника, за якого колись виходила заміж, перетворився на найманця-наркомана, серйозно замислюється над розлученням. Її не приваблюють обіцяні кошти, до того ж ще невідомо, яку суму він уже прогуляв наперед. Чи потрібен буде в подальшому російській армії офіцер із сумнівними звичками – теж під великим питанням. Стосунки з родичами з України зіпсовані...

Цікаво, чи всі російські родини готові жертвувати власним благополуччям заради політичних амбіцій своєї влади? Чи всі готові продавати душі дияволу? Відповісти на ці запитання важко. Адже Росія – велика за розмірами країна. І те, що в нас сприймається як вкрай серйозне явище, там просто розпорошується на величезному просторі й у численній людській масі. А якщо взяти до уваги той факт, що переважна більшість цієї маси або невиліковно зомбовані, або живуть у злиднях, то з великою імовірністю можна стверджувати, що людей, готових калічити свої долі та душі невідомо за що у Росії-матінці набереться достатньо. Дуже шкода вас, росіяни!..

Сергій БАСАРАБ

Російське керівництво розіграє чергові вистави під назвами: «Заблудившиєся десантники», «Офицерский отпуск в Украине», «Неравнодушные буряты помогают Донбассу», «А зори на Украине «тихие»»...

Повернення до мирного життя

Твердження, що іноді тіло легше вилікувати, ніж душу, набуло актуальності в наші дні. Медична статистика свідчить, що близько 95 % учасників бойових дій і цивільного населення, яке опинилося в зоні військового протистояння, отримують психічні травми різного ступеня. Усі вони стають головним внутрішнім бар'єром на шляху повернення до мирного життя

Особливістю військового протистояння на Сході України є не стільки захоплення територій, скільки завоювання та маніпулювання розумом цивільного населення, нехтування усіма етичними нормами, зневажливе ставлення до людського життя, виправдання будь-яких засобів боротьби й інших заборонених прийомів (терор, бандитизм, руйнування інфраструктури населених пунктів тощо).

Експерти й аналітики дедалі частіше акцентують увагу на негативному впливі бойових ситуацій на психіку людини. І величезною помилкою було б розглядати лише медичний аспект соціально-психологічної реабілітації учасників бойових дій. Ця проблема значно масштабніша. Вона охоплює і членів сімей військовослужбовців, і цивільне населення, яке стало заручником у зоні локального військового конфлікту.

Зважаючи на те, що багато військовослужбовців психологічно нездатні самостійно повернутися в систему соціальних зв'язків і норм мирного життя, виникає потреба в спеціалізованому фіксованому періоді лікування, тобто в соціально-психо-

Вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду надання соціально-психологічної допомоги військовослужбовцям-учасникам бойових дій дозволяє дійти висновку: така робота повинна розпочинатися командирами, військовими психологами та медиками ще в районах ведення бойових дій

логічній реабілітації, що спрямована на відновлення їхнього психічного здоров'я.

– З початку бойових дій психіатрична допомога знадобилася більше 7 тис. силовиків. І їх з кожним днем стає більше. Якщо не проводити поетапну медико-психологічну реабілітацію учасників АТО, війна для багатьох з них триватиме все життя, – наголошує головний психіатр Міністерства оборони України, начальник клініки психіатрії Головного військового клінічного госпіталю МОУ полковник Олег Друзь.

Вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду надання соціально-психологічної допомоги військовослужбовцям, які брали участь у бойових діях, дозволяє дійти висновку: така робота повинна розпочинатися команди-

рами, військовими психологами та медиками ще в районах ведення бойових дій.

Головне завдання на подальших етапах цієї кропіткої та системної роботи – колишні воїни не мають відчуття, що це їхня особиста проблема. Зазвичай, залишаючись сам на сам у боротьбі з набутою у бойовій обстановці хворобою, вони відчують страх (57 %), відрізняються демонстративністю поведінки (50 %), агресивністю (58,5 %) і підозрілістю (75,5 %). Для них характерні конфлікти в сім'ї, з родичами, колегами по роботі, притаманні спалахи гніву, зловживання алкоголем і наркотиками.

За статистикою, велику небезпеку становлять до 12 % колишніх учасників бойових дій, в яких формуються негативні стереотипи безкарності за непра-

вмірне застосування зброї, вбивства, грабежі, насильство. Деякі з них потенційно можуть встати на хибний шлях або поповнити кримінальні структури. Цим військовослужбовцям психіатрична допомога нагально потрібна ще на початковому етапі виявлення таких нервово-психічних відхилень.

«Якщо не проводити поетапну медико-психологічну реабілітацію учасників АТО, війна для багатьох з них триватиме все життя»

Саме тому діагностика психічних станів повинна проводитися психологами і психіатрами. Вона має бути основним змістом роботи в ході медичного обстеження військовослужбовців після їхнього повернення з районів бойових дій. За даними досліджень, проведених після закінчення війни у В'єтнамі, кількість ветеранів, які вдалися до суїциду впродовж 1969-1990 років, удвічі перевищила загальну кількість загиблих у цій війні американських солдатів (58 тис. осіб).

– Кожному бійцеві потрібний дво- або тримісячний курс ме-

дико-психологічної реабілітації, інакше в Україні можливе повторення «в'єтнамського» й «афганського» синдромів. Багатьом солдатам, які брали участь у бойових діях, притаманні психічні травми, що із часом переростають у посттравматичний стресовий розлад. Наслідки його можуть проявитися через місяць після перенесеної реакції на поза межний стрес або триватимуть роками, якщо своєчасно не розпочати кваліфіковану медико-психологічну реабілітацію. Потрібно докласти максимум зусиль, щоб допомогти нашим захисникам адаптуватися до мирного життя та нівелювати негативні наслідки цієї небезпечної для суспільства хвороби, – переконаний полковник Олег Друзь.

Щоб уникнути в майбутньому незворотних наслідків, керівництво держави, профільні комітети Верховної Ради України, силові відомства та провідні медичні фахівці впритул зайнялися проблемами надання спеціалізованої допомоги.

Нині триває робота над проектом Державної військово-медичної доктрини України. Саме в цьому документі окремим розділом повинні бути визначені основні напрямки врегулювання діяльності з психологічної реабі-

Досвід з-за кордону

У ЗС США штатною структурою та функціями на оперативному й тактичному рівнях передбачене створення в умовах бойових дій або прирівняних до таких відповідних структурних підрозділів психолого-психіатричної служби. До їхнього складу входять відділення психічного здоров'я, що комплектуються психіатрів, соціальних працівників (офіцерів), клінічних психологів і фахівців з поведінкових наук. На оперативному рівні до складу медичної бригади входить медична рота боротьби зі стресом, де є відділення з питань попередження бойових стресових станів. Ще одним підрозділом боротьби зі стресом є медичний загін передового забезпечення. Фахівці спеціалізованих бригад цього загону надають допомогу потерпілим уже на етапі прояву бойової втоми. У корпусній та армійській ланках також передбачені аналогічні дивізійному підрозділи боротьби зі стресом. Навіть штатом медичних рот бригад визначено фахівців з поведінкових наук. Надання допомоги військовослужбовцям уже на початковому етапі сприяє профілактиці розвитку бойової психічної травми та виражених психічних розладів.

літації постраждалих під час збройного конфлікту. Оптимальним рішенням на сьогодні було б створення спеціалізованого центру медико-психологічної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій (наприклад, у Пущі-Водиці на базі військового санаторію) та декількох регіональних реабілітаційних центрів для цивільного населення (по можливості в областях, що межують із зоною військового конфлікту та з найбільшою кількістю переселенців). Такі центри при відповідному бюджетному асигнуванні та фаховості персоналу зможуть комплексно вирішувати проблеми соціальної адаптації й психологічної реабілітації в Україні.

Зараз психологічна допомога учасникам локальних бойових дій в Україні у більшості випадків

аматорська і здійснюється волонтерами. Проте давно час надавання кваліфікованої допомоги фахівцями у сфері психічного здоров'я (медичними та клінічними психологами, психіатрами та психотерапевтами), що стане визначальним фактором успішності процесу та скорочення часу реабілітації військовослужбовців, які проходять лікування у зв'язку з пораненнями, контузіїю, травмами, опіками, психічними розладами.

Проблема реорганізації та розвитку служби психічного здоров'я у ЗС України вимагає кардинального перегляду структурних і функціональних складових психіатричної служби, поліпшення матеріально-технічного оснащення, вдосконалення системи професійної підготовки фахівців, оптимізації профілактики та впровадження наукових інновацій у цій галузі.

Необхідно кардинально переглянути погляди на ієрархічну структуру медичної служби. Архаїчним наслідком минулого є залишення психіатричної ланки в терапевтичній складовій. Вимогою сьогодення є розвиток цього напрямку як окремої самостійної специфічної медичної складової, що потребує міжпрофільної та гуманітарної взаємодії.

Важливою є підготовка молоді до захисту Вітчизни. Майбутніх захисників потрібно гартувати ще в школі. Штатні психологи та соціальні працівники повинні стати первинним своєрідним «фільтром», який має на цьому етапі виявляти групу ризику. Наступний, не менш відповідальний етап, – військовий комісаріат. Професійність персоналу військово-лікарських комісій ставитиме нездоланим бар'єром для хворих і психічно невірноважених. Значну роль відіграють військові навчальні частини (центри). Саме на етапі фахової підготовки закладаються сталі бойові якості військовослужбовця. У навчальних центрах – первинній ланці військової медико-психологічної служби для обстеження, моніторингу та надання екстреної психологічної допомоги – повинні створюватися бригади у складі 1 лікаря-психіатра, 2 медичних психологів і 2 психотерапевтів.

Не треба забувати про найбільшу моральну підтримку учасників бойових дій з боку соціального оточення (сім'ї, найближчих родичів, представників органів державної влади), відсутність інформаційної ізоляції, правдиве відображення бойових ситуацій у засобах масової інформації.

Турбота і супроводження постраждалих на ПТСР учасників бойових дій не повинні закінчуватися відразу після перетину межі військового та цивільного життя. Лише системність і комплексний підхід до адаптації та реабілітації, а також кваліфіковане лікування стануть запорукою успішного подолання важкої хвороби.

Мине час. Колишні військовослужбовці повернуться до мирних реалій. Як зробити так, щоб жоден із них не залишився сам на сам зі своєю бідою? Відповідь дати може спільний наказ Міністерства охорони здоров'я та Міністерства оборони України, котрий має визначити, хто надалі опікуватиметься героями, які повернулися з війни, хто супроводжуватиме їх на шляху адаптації (йдеться про медичний аспект) та хто допоможе повернутися до нормального цивільного життя.

Сьогодні дуже важливо, як себе позиціонуватиме держава: залишиться осторонь у ролі спостерігача, обмежившись гучними й бурхливими промовами на честь героїв, чи візьме на себе всю відповідальність за долю тих людей, які встали на її захист? Держава має зробити все можливе, щоб допомогти їм повернутися до нормального життя.

Сергій КРИЛОВ

«БЛАКИТНІ ШОЛОМИ» НА ДОНБАСІ: ВСЕ ПРО МИРОТВОРЧУ МІСІЮ

Під егідою ООН у світі проводиться 18 миротворчих місій. Більшість з них – в Африці, одна в Гаїті, три на Близькому Сході, одна між Індією та Пакистаном і ще одна у Європі – у Косово.

Найкоротші миротворчі операції за час їхнього існування обмежувалися 2-3 роками. Більшість місій тривають не менше 5-10 років, у Косові – аж 14. Найдовшою місією, яка ще не закінчилася, можна назвати роботу миротворців на Кіпрі – з 1964 року.

Чи потребує появи «блакитних шоломів» на своїх теренах Україна і чи здійснення ця місія взагалі – про це далі.

МИРОТВОРЧА МІСІЯ:

АЛГОРИТМ ДІЙ

Першу миротворчу місію ООН здійснила в 1948 році під час арабо-ізраїльського конфлікту. Активізація миротворчої діяльності почалася з 1988 року після завершення «холодної війни». Відтоді сформували 56 місій. У них брав участь персонал зі 120 держав світу. За всю свою історію ООН була залучена до 69 миротворчих місій.

Одним із ключових пунктів розгортання миротворчої операції є дозвіл Ради Безпеки ООН. Він встановлює параметри місії, її розмір і завдання. Бюджет і ресурси схвалюються рі-

шенням Генеральної асамблеї ООН за участю всіх її членів. У Радбезі ООН є п'ять постійних членів – Великобританія, Китай, Росія, США та Франція. Кожна із цих держав може накласти вето на будь-яке рішення Ради.

Сама Організація Об'єднаних Націй не має постійної армії або поліцейських сил. Тому після рішення про розгортання місії країнам-членам пропонують добровільно надати своїх військових до її складу.

Генеральний секретар регулярно звітує про роботу місії Раді Безпеки. Вона розглядає цю інформацію, оновлює та корегує мандат місії в разі необхідності до того часу, доки завдання місії не виконано або її не закрито.

Рішення про створення миротворчої місії ООН ухвалює Рада Безпеки, однак фінансування місій – колективний обов'язок усіх країн-членів ООН відповідно до ст. 17 Статуту ООН. Внесок кожної держави визначають на основі спеціальної формули, що враховує економічний стан країн, однак головна частина фінансування лягає на постійних членів Радбезу. Затверджений

бюджет операцій ООН для підтримки миру на фінансовий рік з 1 липня 2014-го по 30 червня 2015-го року становить близько 7,06 млрд дол. За інформацією на сайті ООН, це менше 0,5 % загальних військових витрат у світі.

Український варіант

Існує кілька видів різних миротворчих місій, зокрема з підтримання миру або з примушування до миру. Місія з підтримання миру має забезпечувати дотримання умов припинення вогню і розмежування сторін уже після досягнення угоди про перемир'я. У разі примушування до миру використовується військова техніка для знищення військових об'єктів й угруповань, які заважають локалізувати конфлікт.

Україна просить про запровадження місії з підтримки миру, що означає: вона можлива лише після припинення вогню між бойовиками та силами АТО. Станом на сьогодні основна ме-

та Мінських домовленостей – припинення вогню – не виконується ані бойовиками, ані Росією.

Мандат і чисельність місії мають бути затверджені резолюцією Ради Безпеки ООН, а бюджет – Генеральною асамблеєю ООН. Після цього між Україною і секретаріатом ООН підписується угода, яка стане початком для комплектації підрозділів міжнародним персоналом.

Завдання миротворців

Місія з підтримання миру не веде військових дій. Її завдання – підтримувати мир там, де вже є його ознаки. Але розраховувати на початок місії можна лише в тому випадку, якщо сторони припинять вогонь.

У нашій ситуації вже є Мінські домовленості. Якщо буде припинення вогню, тоді «блакитні шоломи» зможуть виконувати функції: розмежування конфліктуючих сторін і моніторингу за дотриманням передбачених пунктів Мінських домовленостей.

В Україні розраховують, що місія зможе перебувати на лінії розмежування, а також на неконтрольованій ділянці українсько-російського кордону, щоб не дозволити Росії переправляти на Донбас військову техніку та зброю.

Вето Росії

Реалізацію ідеї з введенням на Донбас миротворців може заблокувати Росія. І рішення про миротворчий контингент ООН, і рішення про місію ЄС має ухвалювати Рада Безпеки ООН, в якій Росія має право вето.

За твердженням експертів, представники цієї країни обов'язково цим скористаються. Тоді це покаже реальні наміри РФ і ще раз продемонструє всьому світу, що керівництво цієї держави не прагне врегулювання конфлікту на Донбасі. Якщо всі члени Радбезу ООН підтримають рішення про направлення міжнародного контингенту, представникам Росії буде важко пояснити, чому вона відмовляється.

ПРОГНОЗИ ВІД ЕКСПЕРТІВ

НАЧАЛЬНИК УПРАВЛІННЯ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ПОЛКОВНИК АНДРІЙ ПАВЕЛКО:

– Міжнародні операції з підтримання миру і безпеки – це загальносвітовий інструмент для врегулювання конфліктів, коли сторони самі не можуть його розв'язати. Тоді залучається так звана третя сила. Нею є ООН – єдина організація у світі, яка має повноваження на залучення військової сили для врегулювання конфліктів. Цей процес вкрай складний, адже передбачає виконання певних процедур як у країні, що запрошує, так і в ООН. Україна їх практично завершила. Верховна Рада України 17 березня схвалила постанову Президента про направлення звернення до ООН та ЄС щодо розгортання місії. Надалі буде складено технічний лист до Секретаріату ООН з повідомлен-

ням про рішення України і запрошення місії на її територію. Розпочнеться робота в Секретаріаті ООН, яка передбачає проведення політичних консультацій, технічної оцінки, прийняття безпосередньо рішення, генерація сил і розгортання персоналу.

Цей процес, на думку багатьох експертів, триватиме не менше півроку-рік. До того часу потрібно, щоб технічна група експертів попрацювала в Україні, оцінила політичну, економічну ситуацію, ситуацію із захистом прав людини та реальним станом справ, що відбувається на Сході України. За результатами її роботи готується доповідь Генерального секретаря, що буде заслуховуватися на засіданні Ради Безпеки, і паралельно – Резолюція Ради Безпеки, яка визначає основні завдання миротворчої операції, що буде розгорнута, та її чисельність. Ось тут і можуть виникнути серйозні труднощі, тому що ми знаємо про неоднозначне ставлення РФ.

Ця країна має право вето, тож її представники можуть заблокувати процес прийняття позитивного рішення. Є декілька шляхів виходу із цієї правової колізії.

Один із них – заслуховування і прийняття резолюції на засіданні Генеральної асамблеї ООН. Але в цьому випадку теж є

певні складнощі. По-перше, необхідно, щоби позитивно проголосували більше 50 % країн організації. Приміром, коли голосували за резолюцію щодо Криму, то Україну підтримало близько ста держав, і потрібний відсоток не був набраний. На мій погляд, зараз дуже важко забезпечити потрібне для нас голосування. По-друге, головна відмінність резолюції, яка прийнята на засіданні Генеральної асамблеї, від тієї, що підтримана Радою Безпеки, полягає в тому, що вона має суто рекомендаційний характер. Інший можливий напрямок роботи для обходу вето Росії теж дуже складний – треба визнати РФ країною-агресором і стороною конфлікту. Тоді вона втратить своє право на голосування на засіданні Радбезу з цього питання.

На моє переконання, поки конфлікт буде йти в тому форматі, що ми маємо зараз, світова спільнота та ключові гравці не будуть визнавати її стороною конфлікту. Це станеться тільки у випадку, якщо почнеться відкрита широкомасштабна агресія. Під час підписання проекту резолюції Україна не буде допущена, тому що ми не є членами Ради Безпеки. Але впливати на цей процес через країни, які нас підтримують, через наших союзників ми можемо.

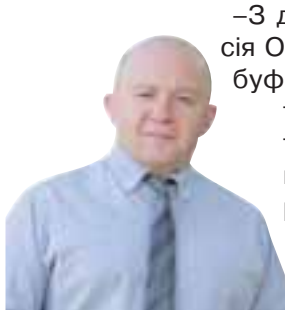
**СПІВДИРЕКТОР ПРОГРАМ
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТА
МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ЦЕНТРУ
РАЗУМКОВА ОЛЕКСІЙ МЕЛЬНИК:**

–Перше, про що необхідно пам'ятати при обговоренні теми миротворців, – можливість для введення міжнародного контингенту відкривається виключно тоді, коли на це дають свою згоду обидві сторони конфлікту. Відповідно, для появи «блакитних шоломів» в Україні потрібно не тільки домовитися з бойовиками так званих «ДНР» і «ЛНР» про двостороннє припинення вогню, а також узгодити лінію розмежування. Лише дотримання цих домовленостей може стати першою передумовою для обговорення можливості введення миротворців на Донбас.

Найбільшою загрозою для нас у цьому випадку є введення російського контингенту. Адже перемир'я, яке після цього настане, буде лише ілюзією, і ситуація на Донбасі переросте не просто в заморожений конфлікт. Ми отримаємо справжню відстрочену війну. Яскравим прикладом діяльності російських миротворців є Придністров'я. Ще яскравішим – Південна Осетія, де присутність миротворців РФ була використана для провокацій, а регіон став плацдармом для агресії проти Грузії.

**ГОЛОВА РАДИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ОБ'ЄДНАННЯ «СОЮЗ УЧАСНИКІВ
МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ»
СЕРГІЙ ГРАБСЬКИЙ:**

–З досвіду, місія ООН займає буферну зону та гарантує на першому етапі роз'єднання сторін і зниження градусу

напруженості. Вона стане ефективною, якщо всі сторони конфлікту дотримуватимуться підписаного договору. Це дозволить розвести важке озброєння й виключить можливість обстрілу. Місія ООН – гарант та учасник припинення активної фази бойових дій.

На моє переконання, в Україні може бути застосована лише місія з підтримки миру. Вона вкрай вигідна, тому що в цьому випадку в країну пішли б інвестиції. А місія ООН виступила б гарантом миру та свободи.

**ПРЕДСТАВНИК ОРГАНІЗАЦІЇ
«ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ
«СОЮЗ УЧАСНИКІВ МИРОТВОРЧИХ
ОПЕРАЦІЙ» ТА ГРОМАДСЬКОЇ
СПІЛКИ «ВСЕУКРАЇНСЬКЕ
ОБ'ЄДНАННЯ «ФЕДЕРАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙ
МИРОТВОРЦІВ УКРАЇНИ»
МИХАЙЛО ЧЕРНОВ:**

–Реальним шляхом до створення умов для початку миротворчої операції з підтримання миру – або так званого Reasetaking process – в Україні є подальше посилення економічного та політичного впливу на порушника мирної угоди міжна-

родною спільнотою та українським урядом.

Світова підтримка зараз є вкрай важливою. Коли інші держави офіційно визнають Росію країною-агресором, то підвищиться імовірність позбавлення її права вето в РБ ООН. Крім того, цей крок дасть можливість запобігти участі російських військ у складі миротворчої місії ООН на території Східної України. Адже відповідно до міжнародних законів сторона конфлікту не може бути частиною миротворчого контингенту.

Підготував Тарас ГУНЧЕНКО

Життя, присвячене Батьківщині

Від курсанта до генерал-полковника, від командира мотострілецького взводу до начальника Генерального штабу Збройних Сил України пройшов тернистий офіцерський, але почесний та справжній чоловічий шлях Петро Іванович Шуляк

Для справжнього чоловіка немає, мабуть, більш почесного, але водночас такого нелегкого хліба, як хліб військового. За всіх часів професія захисника Батьківщини повинна бути шанованою в суспільстві, адже саме солдати у найважчі для країни часи першими стають на захист рідної землі, боронять її від ворожої навали.

В післявоєнний час, коли Україна тільки-но поверталася до мирного життя, більшість хлопців мріяли стати військовими. Не був винятком і Петро Шуляк – хлопчика, який народився 29 березня 1945 року в невеличкому селі Коршів, на Рівненщині, армійська служба приваблювала з самого дитинства. Він із захопленням дивився кінострічки про військових – «Максим Перепелиця», «Іван Бровкін» – армійські будні солдатів, їхнє ратне навчання викликали щире захоплення та цікавість. Як сьогодні згадує Петро Іванович, за

прикладом екранних героїв хотілося й самому стріляти з автомата, сісти за важелі танка, відчути запах пороху на полігонах та військових навчаннях. Він і досі добре пам'ятає той день, коли вперше на шкільному уроці взяв до рук навчальний ППШ, коли здобув першу перемогу в дитячій військовій грі «Зірниця». А друзі й однолітки завжди визнавали за Петром лідерські якості, тому в усіх дитячих іграх його беззаперечно обирали на головні ролі. І коли пролунав останній шкільний дзвоник, Петро не бачив для себе іншого життєвого шляху, ніж офіцерська служба. У місцевому райвійськоматі юнаку порадили вступати до загальновійськового училища, адже тоді служба у мотострілецьких військах вважалася найпочеснішою та цікавою. Ось тому Петро Шуляк і став курсантом Одеського загальновійськового училища. Однак через два роки навчання в Південній Паль-

мірі майбутніх командирів мотострілецьких взводів переводять до Київського вищого загальновійськового командного училища ім. М. Фрунзе, яке Петро Іванович закінчує у 1967 році з відзнакою. Згадуючи курсантство, він говорить, що перший рік навчання майбутні офіцери майже весь час знаходились у військах.

Саме там у реальних польових умовах їх навчали військовій справі й іншим цивільним дисциплінам, що входили до програми вищих навчальних закладів. Також і взимку, і влітку курсантів залучали до армійських навчань, які проводилися на Широколанівському полігоні. Військовий гарт вони отримували найвищої проби. Тож після випуску з училища свіжоспечені лейтенанти, потрапляючи у війська, добре знали реалії армійського життя та відразу вливалися у повсякденну життєдіяльність підрозділів.

Від комвзводу до комдива

Лейтенант Шуляк потрапив у 8-му загальновійськову армію, у полк прикриття державного кордону між Східною та Західною Німеччиною. Будь-яка група військ за кордоном і вдень, і вночі займалася бойовою підготовкою, навчання з бойовими стрільбами не припинялися ніколи.

П'ять років, накопичуючи військовий та командирський досвід, Петро Іванович командував мотострілецьким взводом, потім отримав роту. Вже ставши ротним, у 1972 році з першої спроби вступив до Військової академії ім. М. Фрунзе. Старший лейтенант Шуляк був наймолодшим серед офіцерів у навчальній групі, але в науках завжди першим – академію Петро Іванович теж закінчив з відзнакою, навіть «йшов» на золоту медаль, але з якихось прихованих міркувань йому так її й не дали. Замість

Шуляка її отримав інший слухач – іноземний офіцер.

Після академії офіцер був направлений до Закавказького військового округу. Там у Вірменії, в місті Ленінакан, дислокувався мотострілецький полк, в який на посаду начальника штабу й потрапив Петро Іванович. Неповдалі – кордон з Туреччиною – країною ворожого на той час військового блоку НАТО. У разі оголошення бойової тривоги полк мав за лічені хвилини висунутися на державний кордон і зайняти оборону. А там – гірська місцевість, понад 1,5 тис. м над рівнем моря. Служба була напружена і нелегка, особовий склад постійно займався гірською підготовкою, а один з батальйонів був навіть укомплектований альпіністами-розрядниками, офіцери мали звання кандидатів та майстрів спорту. Через три роки Петра Івановича призначать на посаду командира розгорнутого полку на БМП.

Полк теж дислокувався в Ленінакані та був передовою військовою частиною за рівнем бойової підготовки і ратного вишколу особового складу. Цим полком Шуляк прокомандував шість років. І за цей час його кілька разів висували на вищі посади, але не знаходили такого командира, якому можна було б довіряти цю військову частину без втрати нею лідерських позицій. Тільки у 1984 році Петра Івановича призначили начальником штабу Ленінаканської дивізії.

Наступна сходинка у військовій кар'єрі Петра Шуляка – начштабу 12-ї мотострілецької дивізії Забайкальського військового округу. Там, у Монголії, служити довелося в сурових умовах – клімат був некомфортний – від морозів взимку аж земля тріскалася, постійні вітри, а навколо військового містечка – гола пустеля. На заняттях з бойової підготовки офіцери навіть жартували: «Орієнтир №1 (верблюд)

зайшов за орієнтир №2 (інший верблюдо). Адже інших орієнтирів у пустелі на польових виходах не було.

«Коли я прийняв посаду, особовий склад одного з полків мешкав у наметах. Взимку було дуже складно забезпечити більш-менш комфортні умови служби та відпочинку людей, адже стовпчик термометра опускався до позначки -30°C . Але згодом військові будівельники побудували казарми, житло для офіцерів, тож побутові питання вирішили. У військовому містечку навіть з'явилася власна школа, дитячий садочок, а в магазинах завжди на прилавках були свіжі фрукти, дефіцитні цукерки й інші делікатеси», – пригадує Петро Іванович.

З Монголії Петро Іванович знову їде на навчання – в Академію Генерального штабу.

«Я завжди любив навчатися, та й науки мені давалися легко, бо знав, що отримані знання обов'язково стануть у нагоді в подальшій службі», – каже Шуляк.

По закінченні академії ГШ військова доля «виписує» Петру Івановичу припис на посаду командира 18-ї мотострілецької дивізії Центральної групи військ. А це 12 тис. солдатів та офіцерів, постійні полкові тактичні навчання з бойовою стрільбою. Одного разу дивізія в повному складі здійснювала 300-кілометровий марш майже через усю Чехословаччину на Доуповський полігон. Отже, бойові навчання та ратна підготовка особового складу були на найвищому рівні та головним пріоритетом. А на дворі вже був кінець 80-х, Варшавський договір тріщав по швах, і нова влада на чолі з Вацлавом Гавелом наполягала на виведенні радянських військ із Чехословаччини. Дивізія Шуляка виходила з країни останньою. Нове місце дислокації – Прибалтика. Дивізію розквартирували у військових містечках, які не використовувались років зо двадцять. Тож інфраструктура була зруйнована, офіцерам і солдатам довелося майже з «нуля» наводити еле-

ментарний порядок, ремонтувати будівлі та бокси для техніки.

«А окрім суто побутових питань треба було й бойовою підготовкою займатися, аби не втрачати професіоналізму та ратного досвіду, організувати вартову службу та багато інших питань повсякденної життєдіяльності вирішувати, – згадує Петро Іванович. – А в штабі округу на нарадах замість дієвої допомоги майже кожного разу дорікали за недоліки. А як без них, адже дивізія прийшла на необлаштоване місце...»

Служба на Батьківщині

Цікавий факт: 1 грудня 1991 року, в день, коли відбувся Всеукраїнський референдум, Петро Іванович був у відпустці. Тут, на Батьківщині, він віддав свій голос за те, щоб Україна стала дійсно незалежною державою. Але в той час процедура переведення офіцерів у щойно створені Збройні Сили України ще не була відпрацьована, тож у січні 1992 року Петро Шуляк повер-

нувся до Риги на посаду начальника управління кадрів округу, на яку був призначений буквально перед початком планової відпуски. Та через кілька днів офіцери, з якими раніше навчався в академії, що служили в Києві, за-телефонували і сказали, що для вирішення питання про переведення до українського війська краще особисто прибути на прийом до Міністра оборони України.

Отримавши дозвіл на виїзд до Києва, Петро Іванович вирушив до столиці України, але, на жаль, до міністра не потрапив – той перебував у службовому від'їзді. Однак Шуляк прийняв виконувач обов'язків начальника Головного штабу генерал-лейтенант Георгій Живиця і порадив написати рапорт на ім'я Міністра оборони України, а після цього чекати на рішення Головнокомандувача Збройних Сил СНД про переведення до української армії. До речі, через кілька тижнів після того, як Петро Іванович повернувся в Ригу, а саме – 30 січня, командувач Прибалтійського округу усунув Шуляка з посади, пояснивши своє рішення тим, що той вирішив «служити в чужій армії».

Вже після переведення до України, в Києві, під час зустрічі з Міністром оборони України генерал-полковником Костянтином Морозовим Шуляку запропонували посаду командувача 13-ї армії. Штаб армії був розташований у Рівному. Тож коли Петро Іванович сказав рідним,

що буде служити поряд з батьківською домівкою, вони не відразу повірили.

Але часу, щоб частіше бувати на малій батьківщині, навіть не-попри, що до неї – ні сотні й тисячі кілометрів, як раніше, а рукою подати, більше не з'явилось. Адже на початку 90-х років повним ходом йшов процес розбудови армії незалежної України. Як каже Петро Іванович, то був дуже складний етап. Найголовнішим було не втратити боєздатність військ, не знизити рівень й ефективність бойової підготовки. Треба було налагоджувати зв'язки з місцевою владою, адже військові частини 13-ї армії дислокувалися аж у шести областях України. І, як згадує Шуляк, цивільні чиновники радо підтримували зусилля військових щодо будівництва національного війська, допомагали у вирішенні багатьох матеріально-побутових питань...

З Рівного офіцерська доля привела Петра Івановича до Львова, де він згодом став командувачем військ Прикарпатського округу (ПрикВО) – одного із найпотужніших і найкращих військових організацій не лише України, а й колишнього Радянського Союзу.

Як командувач ПрикВО генерал Шуляк стояв біля витоків формування, підготовки та відправлення миротворчих контингентів до Югославії, Анголи. Миротворчі місії на той час були цілковитою terra incognita для Збройних Сил України, але ко-

мандування округу, офіцери та солдати військових частин із честю впоралися зі складними завданнями. І саме вони заклали міцний фундамент в те, що через лічені роки Україна як країна-миротворець увійшла до когорті найвпливовіших держав світу, а українських військовослужбовців з повагою зустрічали в далеких куточках земної кулі.

Хоча часи тоді були нелегкі – офіцери у військах по кілька місяців не отримували грошового забезпечення, гостро поставало квартирне питання.

«В окрузі офіцерам затримували зарплату по дев'ять місяців, – згадує Петро Іванович. – Навіть не знаєш, що людям говорити, а офіцери і військову справу люблять, і з душою служать, професійний вишкіл високий, на навчаннях не гірше за іноземних колег діють, а мені як командувачу заохотити підлеглих немає чим... Дійсно, важкі тоді часи були, але ми шукали вихід із такої ситуації, звертали-ся по допомогу до місцевої влади. І вона нам допомагала, за що їй величезна шана, але ця допомога була краплею в морі нескінченних проблем. Та офіцери вистояли, з честю пережили той важкий період».

За часів командування Шуляка округом військові частини ПрикВО стали першими учасниками програми «Партнерство заради миру» – у 1995 році на Львівщині вперше провели спільне українсько-американське навчання «Щит миру-95».

До речі, через шість років, коли Петро Іванович вже обіймав посаду заступника Міністра оборони України – командувача Сухопутних військ Збройних Сил України, на Яворівському полігоні за його сприяння був створений навчальний центр «Партнерство заради миру» саме для підготовки миротворчих контингентів.

З ім'ям Петра Шуляка також пов'язане створення українсько-польського батальйону – так званого «УкрПолбату». Як говорить Петро Іванович, ця ідея виникла під час візиту до ПрикВО польського генерала Зенона Брика. Створення спільного батальйону знайшло підтримку на вищому державному рівні двох країн, а згодом особовий склад «УкрПолбату» неодноразово доводив високу дієвість під час виконання миротворчих завдань та став символом українсько-польського військового співробітництва.

У 1998 році Шуляка призначили командувати Сухопутними військами. За три роки на цій посаді Петро Іванович ставив в основу не лише питання бойової підготовки військ, удосконалення професіоналізму солдатів і матеріально-технічного забезпечення, а й розвиток міжнародного військового співробітництва. У цей час значно була розширена географія виконання Сухопутними військами миротворчих завдань та участі в міжнародних військових навчаннях. Українські миротворці розпочали виконувати завдання в Південно-м Лівані, у Сьєрра-Леоне. А наприкінці 90-х років уперше провели українсько-британське навчання десантників «Козацький експрес», до якого згодом долучилася Польща. І ці навчання стали проводитися щороку на полігонах однієї з країн-учасниць.

У листопаді 2001 року генерала Шуляка призначають начальником Генерального штабу Збройних Сил України. Як згадує Петро Іванович, якщо і раніше вільного часу майже не було, то в

той період його взагалі не стало. У кращому випадку зі службового кабінету виходив о 22-23 годині. Доводилось вирішувати безліч проблем. Головний акцент робив на вдосконаленні законодавчої бази, нормативно-правових документів, що регулювали сферу оборони та національної безпеки країни. Наприклад, було розроблено та затверджено проект Концепції моделі ЗС України зразка 2010 року, який став підґрунтям для Держпрограми розвитку Збройних Сил та розвитку озброєння і військової техніки. Також у той час прийняли Держпрограму переходу ЗС України до комплектування військовослужбовцями-контрактниками. Та й ще безліч питань, що безпосередньо стосувалися безпеки держави та зміцнення армії, вирішувалися, було багато задумів та планів, але 27 липня 2002 року під час святкування 60-ї річниці 14-го авіакорпусу сталася трагедія на Сквиливському летовищі. Генерал-полковник Шуляк тоді виконував обов'язки Міністра оборони України, який знаходився у черговій відпустці. Наступного дня Верховний Головнокомандувач звільнив Шуляка з посади начальника Генерального штабу...

«Я був морально готовий до такого розвитку подій. На тлі тієї трагедії моя відставка була такою дрібницею, що про неї не

варто й згадувати», – говорить Петро Іванович.

Майже 42 календарних років генерал-полковник Шуляк віддав службі в армії. І, як сам каже, на тернистому офіцерському шляху завжди розраховував лише на власні сили, знання та професійний досвід, на підтримку родини. Службовим шаблями просувався, розраховуючи лише на себе, тож і навчався завжди на «відмінно», до служби ставився відповідально, вкладав у неї душу і серце. Хліб військового в усі часи важкий, і як говорить генерал-полковник Шуляк, він ніколи не шукав легкого хліба.

Кажучи про складну ситуацію сьогодення, Петро Іванович вважає, що саме хронічне недофінансування армії протягом багатьох років призвело до зниження боєздатності Збройних Сил та відтоку з їхніх лав професійних офіцерів. Адже роль військових у суспільстві принижувалася, озброєння та військова техніка майже не оновлювалися. Ці та багато інших негативних чинників призвели до розбалансування сектору безпеки й оборони держави.

Але саме армія, на думку Петра Івановича, ті патріоти, які зараз служать у її лавах, такі відстоять незалежність та єдність України, а професія захисника Батьківщини знову стане шанованою та почесною в нашому суспільстві.

Андрій МИРОНЧУК

Пістолет «Форт-14ТП» має збільшену лінію прицілювання завдяки подовженому стволу, що підвищує показники точності навіть при веденні інтенсивної стрільби. Передбачається комплектація пістолета додатковим стволом з різьбою, на який можливо приєднати пристрій для зниження рівня звуку пострілу. В передній нижній частині рамки передбачені планки Пікатінні, на які зручно встановити тактичний ліхтар та лазерний ціле вказівник.

Пістолет «Форт – 14ТП» може бути укомплектований магазином підвищеної ємності.

Пристрій для зниження рівня звуку (ПЗРЗП) призначений для пониження звука пострілу при стрільбі з пістолетів калібру 9 mm Makarov.

Технічні характеристики	ПЗРЗП-029	ПЗРЗП-043
Довжина, мм	193	190
Діаметр, мм	38	42
Вага, кг	0,37 (зв'язана стріла)	0,25 (зв'язаний ствол)
Зниження рівня звуку, не менше (дБ)	25	
Різьба	М 13х1 (ліва)	

«Форт-17» - пістолет, в конструкції якого широко застосовуються високоміцні полімери, що значно зменшило вагу без шкоди бойовим характеристикам. Використання змінних накладок дозволяє легко пристосувати пістолет під індивідуальні особливості руки кожного стрільця, а планка, конструктивно виконана в передній частині рамки, дозволяє закріпити додаткові аксесуари.

Крім того «Форт-17» існує в двох модифікаціях: звичайній і для стрільців лівшів.

Форт - 14ТП

Форт - 14ТП комплекс

Форт - 17

Технічні характеристики	Форт - 14ТП	Форт - 17
Калібр	9 mm Makarov	9 mm Makarov/9 mm Kurz
Принцип дії	Вільний затвор	Вільний затвор
Ударно-спусковий механізм	Подвійної дії	Одинокної і подвійної дії
Загальна довжина, мм	210	180
Висота, мм	140	130
Ширина, мм	33	33
Довжина ствола, не більше, мм	123,5	95
Вага з пустим магазином, не більше, кг	0,92	0,68
Зусилля спуску, кгс	2,0 – 3,5	2,0 – 3,5
Місткість магазину, набоїв	16	15 (9 mm Makarov) 16 (9 mm Kurz)
Прицільна дальність, м	25	25 (9 mm Makarov) 30 (9 mm Kurz)
Практична швидкострільність, пострілів/хв	50	40
Нарізи	6 канавок	6 канавок

Тактичний ліхтар «ЛТ 6А» - призначений для підсвічування цілей при незадовільних умовах освітлення. Корпус ліхтаря виготовлений з міцного алюмінієвого сплаву та покритий чорним порошковим покриттям.

ЛТ 6А

Технічні характеристики	ЛТ 6А
Дальність дії, м	100
Розмір світлової плями (на відстані 10 м), м	1,2
Живлення	для елементів по 3В
Габаритні розміри, мм	95x40x42
Вага (без елементів живлення), кг	0,14
Діапазон робочих температур	0° / +40°

УКРАЇНСЬКИЙ «ФОРТ»

Конструктори Вінницького державного НВО «Форт» ретельно попрацювали над модифікаціями штурмових гвинтівок і пістолетів. Відтепер удосконалена стрілецька зброя значно підвищить ефективність дій бійців Збройних Сил України у бойовій обстановці.

За словами начальника відділу забезпечення управління спецоперацій ГШ ЗС України полковника Юрія Трофіменка, сьогодні суттєво змінився характер війни і, як наслідок, вимоги до сучасного стрілецького озброєння.

Стрілецька та легка піхотна зброя виступають чи не головним видом озброєння армійських підрозділів і добровольчих формувань. На початковому етапі проведення АТО наявна у військах стрілецька зброя радянського виробництва вже давно потребувала модернізації. Тож майже одразу постало питання щодо закупівлі сучасних зразків високого рівня стрілецької зброї.

Однак прийняття на озброєння конкретних зразків зброї потребувало проведення відповідних заходів. Так, торік наприкінці травня відбулись випробування з оцінювання різних характеристик, зокрема й балістичної стій-

кості з урахуванням вимог вітчизняних і насамперед натовських стандартів набоїв до даної стрілецької зброї. Наприклад, для пістолета «Форт-14ТП» (це відмінний пістолет, який за своїми ТТХ підходить саме для армійських спецпідрозділів) було витримано 12 тисяч пострілів замість визначених 10 за нормою. Це насправді штурмовий пістолет ближньої дії, що зберігає щільність вогню до 50 м. Повний боєкомплект становить 80 набоїв.

Перевірялась також комплектність зброї. До речі, зразок 9-мм пістолета «Форт-14ТП» буде тепер з глушником, а штурмова гвинтівка «Форт-224» – у комплекті із засобами прицілювання та спостереження, а також з пристроєм для зниження рівня звуку пострілу. У наявності є два види кобур і підсумки для набоїв.

Зброя пройшла заводські лабораторні випробування на температурні режими, вологість, сухість і запиленість. Усі параметри даних випробувань фіксували в таблиці.

Паралельно велися залікові стрільби зі штатної зброї з АК і пістолета Макарова щодо влучності та кучності пострілів.

13 жовтня 2014 року наказом Міністра оборони України на озброєння Збройних Сил була прийнята лінійка новітніх штурмових гвинтівок і пістолетів «Форт», яку буде виготовляти Вінницьке казенне науково-виробниче об'єднання «Форт» по ліцензії компанії Israel Weapon Industries. Даний дозвіл «Форт» придбав на виробництво штурмової гвинтівки «Тавор» в Ізраїлі ще 2011 року, що потім отрима-

ла нову назву «Форт-221» калібру 5,56-мм.

Штурмові гвинтівки «Форт» – це високоманеврена та зручна у використанні зброя. Гвинтівки продемонстрували високу кучність і точність стрільби, відмінну функціональну надійність у надзвичайних умовах, відмінну ергономіку, комфорт використання і потайність.

Приклад у цій штурмовій гвинтівці знаходиться на одному рівні зі стволом, що забезпечує високу точність стрільби на відстані до 500 метрів. Корпус виготовлений з надміцного пластику, армованого сталлю. Це дозволило українським виробникам значно знизити вагу. «Форт-224» – зменшена модель гвинтівки «Форт-221», призначена для бійців спецпідрозділів.

У порівнянні з АК-74 «Форт-221» більш компактний, ергономічний і придатний для використання як у пішому строї, так і з транспортних засобів. Наявність сошок у зброї забезпечує значно якісніші умови ведення вогню з укриттів (переважно з блокпостів, що є актуальним у сучасних умовах проведення АТО) чи в лежачому положенні.

До того ж зброя виконана за схемою «буллпап» (англ. bullpup) – схема компоновання механізмів гвинтівок та автоматів, при якому спусковий гачок винесений вперед і розташований перед магазином та ударним механізмом. Завдяки такій компоновці істотно скорочується загальна довжина зброї без зміни довжини ствола і, відповідно, без втрат у кучності та точності стрільби, а також в ефективній дальності стрільби.

Цю зброю можна заряджати як з правого, так і з лівого боку – кому як зручно. Регулюється також викид патронів на потрібний бік, можна спокійно в польових умовах замінити ствол, калібр гвинтівки «Форт-224» – 5,45 на 39 мм. Це звичайний калібр, який нам дістався ще від Радянського Союзу, але можна встановити калібр 9-мм або 7,62 на 51, тобто на, натовський калібр.

Сьогодні типовим озброєнням українського бійця залишаються різноманітні модифікації автомата Калашникова (АК). Тож державне підприємство «Форт» торік також розпочало модернізацію автоматів АКС. У модернізованих АК енергономічна рукоятка, розкладний приклад, встановлений коліматор. У 2015 році Міноборони планує модернізувати близько 2 тисяч автоматів для зони АТО. Перші 120 поліпшених автоматів уже направлені на Донбас.

Щодо забезпечення новітньою зброєю бійців у зоні АТО варто зазначити, що Міністерство оборони України ще минулого року закупило 500 одиниць штурмових гвинтівок «Форт-221» і «Форт-224» для бійців українських спецпідрозділів. Ця зброя була поставлена в першу чергу підрозділам сил спеціальних операцій, високомобільних десантних військ і розвідпідрозділів механізованих частин. У цьому році планується закупити 900 одиниць кожної нової моделі пістолетів. Фінансовий ресурс дозволяє це зробити.

Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ
фото автора

**Найоперативніші та найактуальніші військові новини України.
Чим живуть та що відбувається у військових частинах?
По-військовому лаконічно та про головне.**

**Дивіться щодня о 13.20 та 18.05
на «ПЕРШОМУ» у програмі «Час Ч»
виробництва Центральної телерадіостудії
МО України.**

РАДІАЦІЙНИЙ КВІТЕНЬ

Солдати й офіцери 427-го окремого механізованого полку Цивільної оборони, якими командував полковник Володимир Гребенюк, 26 квітня 1996 року першими вступили у двобій з «мирним атомом»

За спогадами полковника, 25 квітня він повернувся зі служби досить пізно. Близько 2-ї години нічну тишу розірвав різкий телефонний дзвінок: телефонував заступник командувача Київського військового округу з питань цивільної оборони генерал-майор Олексій Суятинов. Його повідомлення було досить коротким: «На Чорнобильській атомній горить трансформаторне мастило».

Після чого пролунали гудки – розмову закінчено. Володимир Гребенюку здалося, що генерал чогось недоговорює, тож офі-

цер відразу поспішив у полк. Добре, що жив неподалік. Приблизно в цей же час черговий частини отримав сигнал оперативно сформувати мобільний загін і відправити його до Чорнобиля.

Володимир Васильович, який на той час відслужив у Цивільній обороні майже 20 років життя, накази розумів, як говориться, «між рядками».

«На ЧАЕС трапилося щось серйозне», – промайнула думка. Він одразу викликав офіцерів. За годину всі вони стояли на стройовому плацу.

Близько 6-ї ранку загін, до складу якого увійшли близько 100 воїнів і 30 одиниць техніки, покинув місце дислокації. Виїхавши за місто, колона йшла на максимальній швидкості. Що військових чекало попереду – ніхто не знав. Можна було лише здогадуватися – нічого доброго. На дорозі, що проходила повз районний центр Іванків, від якої рукою подати до Чорнобиля, побачили селян. В їхніх очах читалася тривога. Неподалік Прип'яті загін зустрів генерал-лейтенант Микола Бондарчук – начальник штабу Цивільної обо-

рони УРСР. Побачивши його, Володимир Гребенюк остаточно переконався: на станції сталася серйозна аварія.

Колона прибула до станції, зупинившись за 300 метрів від зруйнованого 4-го енергоблоку. У небо над ним здіймався чорний дим. На місці скупчилися пожежні автомобілі, люди. Від

Люди не знали про те, що насправді сталося на 4-му енергоблоці ЧАЕС. Йшли на роботу, вели дітей до дитсадочків, поралися на городах

знайомого офіцера управління цивільної оборони штабу Київського військового округу полковник Гребенюк дізнався, що рівень радіації вимірюється десятками рентгенів! Володимир зрозумів: почався новий відлік українського часу. Болісний. Гіркий. Сумний...

Правда про справжні масштаби катастрофи спочатку свідомо замовчувалася за вказівкою Москви. Люди не знали про те, що насправді сталося на 4-му енергоблоці ЧАЕС. Йшли на роботу, вели дітей до дитсадочків, поралися на городах. З'ясувати весь масштаб трагедії належало саме військовим.

– Генерал Бондарчук, який отримав відповідне доручення під час наради у Прип'ятському міськкомі партії, наказав обстежити рівень радіаційного забруднення території станції, – згадує Володимир Гребенюк.

Військові негайно почали радіаційну розвідку міста Прип'ять і його околиць. Особовий склад роти хімічного захисту, наприклад, проводив дезактивацію вулиць, автобусних зупинок – місць найбільшого скупчення людей. Командир полку «мотався» містом, контролюючи та координуючи виконання робіт.

Тепер, пригадуючи ті події, можна сказати напевно, що дезактивація міста була зайвою, адже менш, ніж за добу в ньому не залишиться жодної людини – всі будуть евакуйовані. Це зрозуміють згодом, а тоді...

– Вранці 26 квітня ще ніхто не знав, що доведеться евакуювати все населення міста, – розповідає Гребенюк. – Усі сподівалися, що вдасться локалізувати наслідки аварії. Коли ж за результатами радіаційної розвідки стали відомі справжні її масштаби, то голова урядової комісії Борис Щербина віддав розпорядження про підготовку евакуації людей. Вона була успішно проведена 27 квітня 1986 року. Та перед тим, опівдні 26 квітня, голова Прип'ятського виконкому Володимир Волошко розпорядився про початок дезактивації промислової бази станції, яка знаходилася поруч із 4-м реактором і де рівень радіації був таким, що й дозиметри «зашкалювали». Дехто з урядовців і партпрацівників вимагав негайно приступити до виконання робіт.

Сьогодні часто можна почути, що командири військових частин і підрозділів, які брали участь у ліквідації Чорнобильської катастрофи, сліпо виконували такі вказівки, не думаючи про наслідки для підлеглих. Але за свідченнями безпосередніх учасників тих подій, полковник Володимир Гребенюк категорично сказав, що жоден солдат не виконуватиме цього розпорядження. У тих умовах це було надто сміливо. Та сам він нічого особливого у своїх діях не вбачає.

– Зважаючи на результати радіаційної розвідки, яку ми проводили в місті, я знав, що рівень радіації зростає шаленими темпами, – пояснює Володимир Васильович. – І це за кілька кілометрів від станції! Тож розумів, що тут, за кілька десятків метрів від зруйнованого реактора, він значно вищий. Як командир полку я не мав ні юридичного, ні морального права свідомо ки-

дати людей в атомне пекло, ризикуючи не лише їхнім здоров'ям, а й самим життям. Потрібно було все робити виважено, звівши до мінімуму ризик. А ще розпорядився провести дозиметричну розвідку прилеглої до 4-го енергоблоку території. Виконати це досить відповідальне й небезпечне завдання доручив командир взводу радіаційної та хімічної розвідки старшому лейтенанту Андрію Рогачову та його підлеглим – сержантам Сергію Власкіну, Гаяру Ісламову та рядовому Ірлану Тамаргалієву. Розвідку вони проводили на спеціально обладнаній для цього бойовій розвідувально-дозорній машині.

Броня зменшувала вплив радіації. Проте лише частково. З кожним метром наближення до реактора її рівень зростав. Але військовики, розуміючи, чим їм це загрожує, не відступили, продовжуючи обстеження території станції та промислового майданчика. Біля їдальні, де харчувалися працівники ЧАЕС, вони зафіксували 2080 рентгенів!

Про результати розвідки доповіли командир полку, і він наніс їх на карту, поспішивши з доповіддю до генерала Бондарчука. Микола Олександрович, лише глянувши на цифри, що вказували на рівень радіації, буквально вирвав карту з його рук і побіг до зали міськвиконкому, де працювала урядова комісія.

До речі, Київський обком партії підготував проект донесення «нагору», в якому зазначалося, що «рівень радіації близький до норми, небезпеки для населення міста Прип'яті і прилеглих сіл немає». Але коли генерал доповів про справжні наслідки аварії, то довелося вносити в нього суттєві корективи...

Деякі члени урядової комісії звинуватили воїнів у тому, що вони сіють паніку, пригрозивши їхньому командиру «персональною партійною справою»! Але й

Вранці 26 квітня ще ніхто не знав, що доведеться евакуювати все населення міста, всі сподівалися, що вдасться локалізувати наслідки аварії

в авіаторів, які теж заміряли рівень радіації з повітря, результати виявилися аналогічними. До того ж надвечір з 4-го реактора стався повторний викид, що поставив жирну крапку в усіх суперечках: без евакуації жителів Прип'яті не обійтися.

Після доповіді генерала Бондарчука урядовій комісії роботи продовжувалися. Наприклад, екіпажу Логачова довелося ще раз побувати біля зруйнованого енергоблоку. Правда, того разу він визначав рівень нейтронного випромінювання. А наступного дня, коли розпочалася евакуація населення міста, неподалік Іванкова силами полку розгорнули пункт дезактивації техніки, на якій евакуювали людей.

Перебування на станції, а якщо говорити більш точно, то майже в епіцентрі вибуху, далося взнаки: дози опромінення, отримані всіма солдатами й офіцерами загону, перевищували 30 рентгенів, про що Гребенюк доповів генерал-полковнику Іванову – заступнику начальника штабу цивільної оборони СРСР. При цьому попросив замінити їх на інших військовослужбовців. Але високопосадовець відповів, що «на станції ми зна-

ходитимемося стільки, скільки потрібно, бо нас немає ким замінити...»

Після евакуації жителів Прип'яті особовий склад загону, отримавши величезні дози опромінення, відбув до Києва, де і продовжив службу у звичному режимі.

А полковник Володимир Гребенюк отримав наказ сформувати на базі свого полку 731-й окремий батальйон спеціального захисту! Він, правда, вже існував, але лише в мобілізаційних планах на випадок війни. Згідно з ними комплектувати підрозділ належало виключно військовослужбовців запасу.

Виконати цей наказ було досить проблематично через брак часу – на сформування батальйону відвели лише одну ніч. Військкомати працювали вкрай напружено, викликаючи людей і привозячи їх до частини. Багатьох забирали просто з роботи, декого – навіть з весіль. Через необізнаність люди справедливо обурювалися.

Втім, попри всі труднощі та негаразди, вранці 28 квітня батальйон відбув до Чорнобиля, де приступив до виконання вкрай важливих і ризикованих завдань.

– Для того, щоб «вгамувати» зруйнований реактор, тобто призупинити викиди радіаційної суміші, в нього було скинуто десятки тисяч тонн піску, доломіту, свинцю, глини, – пригадує Володимир Гребенюк. – Вони скидалися з вертольотів. А завантажували їх бійці батальйону. З раннього ранку до пізнього вечора. І в тому, що вже 6 травня викиди з реактора припинилися, є й їхня заслуга.

Там, на Чорнобильській атомній, полковник Володимир Гребенюк отримав цілий букет хвороб. Щороку офіцер по кілька разів проходить лікування в медичних закладах Києва. Та він не шкодує про те, що одним з перших разом зі своїми солдатами й офіцерами вступив у бій з невидимим ворогом – радіацією.

– Комуś потрібно було виконувати цю роботу, – говорить він. – Доля, Господь Бог розпорядилися так, що випало саме нам. І ми її виконали. Тож я ні про що не шкодую.

Хочеться лише, щоб прийдешні покоління пам'ятали тих, хто свідомо ризикував своїм здоров'ям і життям заради них.

Сергій ЗЯТЬЄВ

ВІДЗНАКИ СЛАВИ, МУЖНОСТІ І ПРАЦІ

У розповіді про історію світових нагород було б неприпустимо оминати увагою тему виникнення й розвитку українських відзнак.

Перші згадки про відзначення найгідніших представників суспільства належать ще до часів Київської Русі. Саме тоді виник звичай нагороджувати гривнею – нашийною прикрасою, що мала форму гладкого або витого обруча, виготовленого з дорогоцінних металів і оздобленого орнаментами, який згодом трансформувався у практику удостоєння знаками орденів на нашійних стрічках.

Крім цього, відомі такі форми заохочення, як винагорода коштами, землею, надання права на участь у розподілі трофеїв тощо. Викарбувані ж на Русі після впровадження християнства дзвінки монети (златники та срібники) називають прообразом медалей, адже вони виконували роль не тільки грошових знаків, а й цінних нагород.

Згадуючи про іншу яскраву сто-

рінку української історії – козацьку добу – варто зупинитися на відзнаках державної та військової влади – клейнодах. Річ у тім, що призначення козака на певну посаду й удостоєння відповідними атрибутами було ознакою визнання його високих бойових заслуг, особистих чеснот, тому саме клейноди можна вважати найвищими козацькими нагородами. Приміром, до головних символів гетьманської влади належали булава, бунчук, значок, корогва й печатка; полковникам вручали пернач, значок і корогву, сотникам – корогву. Клейноди отримували не лише окремі особи, а й цілі війська, з-поміж переліку відзнак яких могли бути навіть гармати.

Подальший розвиток нагородної справи на теренах України тісно пов'язаний із системами відзнак

«Залізний хрест за зимовий похід і бої», 1920 р.

тих держав, у складі яких тривалий час були наші землі. Однак це, як то кажуть, окрема історія. Якщо ж вести мову саме про національні нагороди, то перші реальні наміри щодо їхнього встановлення з'явилися на початку минулого століття, у період правління уряду гетьмана Павла Скоропадського. За його дорученням у травні 1918 року при головному штабі армії створили комісію для розробки проектів орденів і медалей, яка незабаром представила пропозиції щодо заснування цілої системи відзнак як для військових, так і для цивільних осіб. Зокрема, передбачалося започаткування орденів князя Ярослава Мудрого (за громадську діяльність), Святої княгині Ольги (для відзначення жінок), Святого Архистратига Михаїла (за військову хоробрість) і хрестів – Залізного (за визвольну боротьбу), Святого князя Володимира (за досягнення

«Золота гривна», 1000-1200 рр. н.е.

в держслужбі), а також хреста та зрізи Слави і Відродження України.

Втілити цей задум у життя Скоропадському не судилося: у грудні 1918-го в Києві вкотре змінилася влада – було встановлено Директорію Української Народної Республіки. Саме її уряду вдалося не лише спроектувати, а й виготовити і вручити перший український орден – «Залізний хрест за зимовий похід і бої».

Хоча від початку – у січні 1919 року, коли Директорія ухвалила закон стосовно нових державних відзнак, – планувалося запровадити зовсім інші нагороди: двоступеневі ордени Республіки (для цивільних осіб) і Слава Україні (для військових). Проте подальші події на театрі військових дій внесли свої корективи і в історію відзнак. У лютому 1919-го Директорія під натиском більшовиків залишила Київ, а в грудні військо УНР опинилося між трьома ворожими арміями. Однак упродовж кількох місяців йому вдалося вирватися з оточення, і ця операція дістала назву – «Перший зимовий похід». Для відзначення її учасників 19 жовтня 1920 року наказом Симона Петлюри й було засновано «Залізний хрест». Нагорода складалася з двох частин: синьо-жовтої стрічки з перехрещеними булавами або перначами та чорного хреста з чотирипроменевою зіркою та тризубом у центрі. І хоч у листопаді 1920-го останні бійці УНР залишили територію України, а Директорія фактично припинила своє існування, все ж орден було виготовлено й загалом його отримали близько 3-4 тисяч осіб.

Примітно, що тим же наказом було встановлено орден Визволення двох ступенів, але його так і не втілили в металі. Не здобули статусу державних нагород і відзнаки, запроваджені керівництвом УНР і ветеранами українських військ уже в еміграції, – Хрест Симона Петлюри, Галицький хрест, Мазепинський хрест та інші.

У радянській Україні з 1921 по 1933 роки існував власний орден – Трудового Червоного Прапора. За офіційними даними, ним було нагороджено 307 осіб і 29 колективів. Та справжньою сенсацією для істориків стали архівні відомості про те, що 1967 року колишні ЦК УРСР і Верховна Рада УРСР планували заснувати республіканські нагороди – ордени Державного Прапора Української РСР і Трудова Слава, а також медаль «За трудові заслуги». Однак з Москви таким намірам швидко «перекрили кисень».

Копітка робота над формуванням ідеології майбутніх відзнак розпочалася в січні 1992 року, коли постановою Президії Верховної Ради України було створено спеціальну комісію з питань заснування державних нагород. Свої пропозиції вона мала надати до 1 травня того ж року. До складу комісії увійшли відомі вчені, народні депутати, міністри, керівники творчих громадських спілок, представники інших структур.

Будувати нову систему нагород без знання історичного фундаменту національного нагородотворення було неможливо. Більшість членів комісії про це історичне підґрунтя не мали жодного уявлення. Тож до наукових розвідок залучили відомих фахівців Інституту історії НАН України.

Зрештою комісія, розібравшись в історичних перипетіях і проаналізувавши більш як півтисячі пропозицій, у червні 1992 року розробила базовий варіант концепції системи державних нагород. Так, передбачалося заснування орденів Від-

Перший і єдиний орден Трудового Червоного прапора, 1921 р.

роджена Україна (за виняткові заслуги перед державою), Пошани (за видатні досягнення в розвитку економіки, науки, культури, освіти й інших сфер), Захиснику України (за військові заслуги), Милосердя (за благодійну діяльність), а також медалей «За мужність» (за відвагу, виявлену під час виконання військового, службового та громадського обов'язку), «Зірка Полин» (за заслуги в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи).

Багатомісячний підготовчий процес завершився 4 травня 1993 року внесенням питання про заснування державних нагород на розгляд засідання Верховної Ради. Після бурхливого обговорення народними депутатами постанову про державні нагороди України було ухвалено в першому читанні 228 голосами. Утім до другого читання справа не дійшла: вир політичних пристрастей, який виник навколо дострокових виборів Пре-

зидента та Верховної Ради, повністю відволік депутатів від такого «буденного» питання, як державні нагороди. Та так, що справа їхнього законодавчого затвердження розтягнулася ще на сім років...

Далі буде

Олександр
СОПОВ

ТОТАЛЬНИЙ НАПАД ОЛІВЦІВ НА ТОТАЛІТАРИЗМ

«Все для держави,
нічого проти держави,
нікого поза державою!»
Колись цими словами
була сформульована
фашистська ідея
тоталітарної країни.

У класичному вигляді тоталітаризм як одна з форм політичного режиму, що характеризується повним контролем держави над усіма сферами життя суспільства, утвердився в 1933 році в Німеччині. Заборонялися політичні партії. Економічне життя країни підпорядковувалося мілітаристському курсу правлячого гітлерівського режиму. Кінцевою метою нацисти проголосили встановлення «нового порядку», гегемонії Німеччини в усьому світі, знищення цілих народів. Прийоми ідеологічного впливу підкріплювалися створенням апарату насильства й залякуванням інакомислячих.

Окремо в ряду тоталітарних держав стояв СРСР. Сталінська модель суспільства – так званий революційний тоталітаризм. Диктатура КПРС, відсутність плюралізму, опозиційних партій і рухів, позбавлення окремої людини реальної участі в громадсько-політичному житті країни – цим характеризувався Радянський Союз ще кілька десятиріч. Мало що змінилося і після смерті «вождя всіх часів і народів».

Тоталітарні режими ще й досі існують. Їхні характерні риси – абсолютний контроль над усім

«Тоталітаризм». Дору Аксінте,
дипломант (Румунія)

суспільним життям, його уніфікація відповідно до панівної ідеології правлячої партії, яка володіє монополією на політичну діяльність. Сьогодні світ здригається від маніакаль-

но-непрогнозованих дій кремлівського «царька». У Росії діє тотальний контроль над особистістю, її повне підкорення державі. Саме заради цього створені системи всебічного і постійного впливу на

«Тоталітаризм».
2 місце – Плуїс Праат
(Нідерланди) за серію
карикатур

людину через школу, сім'ю, засоби масової інформації, державні та громадські організації. Здійснюється тотальний контроль над духовним життям і творчістю. Мета цих дій – перетворення населення на натовп, слухняний волі правителя. «Слушаю и повинуюсь», – сьогодні говорять більшість росіян. Тому і культ «вождя» на папері мало не стовідсотковий.

Але люди здорового розуму не вірять цим навіюванням «псевгеббельської» пропаганди. Страх перед можновладцями митці долають за допомогою творчості. Деякі з них, аби висловити свій протест злочинному режиму, взяли до рук пензель. Це їхня потужна зброя. Вона не летальна, проте нерідко завдає непоправних втрат іміджу правлячої еліти. За приклад візьмемо творчість

«Тоталітаризм».
1 місце – Олексій
Кустовський (Україна)
за серію карикатур

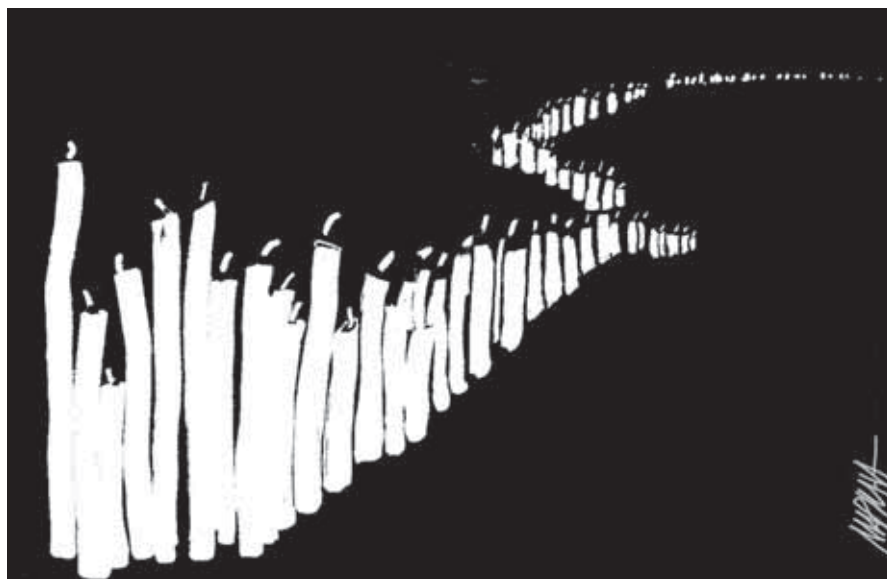
ДИПЛОМАНТИ КОНКУРСУ:

Дору Аксінте (Румунія);
Олександр Костенко (Україна);
Микола Арнаудов (Болгарія);
Павло Дорохін (Білорусь);
Хенрик Себула (Польща);

Михайло Шлафер (Україна);
Карло Маїна (Італія);
Андрій Левченко (Україна);
Сергій Січенко (Ізраїль);
Огюз Гюрел (Туреччина);
Збігнєв Нєвегловський
(Польща);
Валерій Тарасенко (Росія).

«Тоталітаризм». Андрій Левченко,
дипломант (Україна)

«Тоталітаризм». 3 місце –Марина Бондаренко
(Росія) за серію карикатур

ПЕРЕМОЖЦІ КОНКУРСУ:

1-е місце: **Олексій
Кустовський**, Україна.

2-е місце: **Плуїс Праат**,
Нідерланди.

3-е місце: **Марина
Бондаренко**, Росія.

росіянина Валерія Тарасенка, учасника III міжнародного конкурсу карикатури «Український вибір. Україна – ЄС». Художник посів третє місце з малюнком за мотивами гоголівського «Вія»: у коси панночки, риси обличчя якої нагадують Володимира Путіна, вплетений трико́лор. Сидячи у труні, вона намагається «протаранити» захисне коло у вигляді зірок ЄС, які поспіхом малює на підлозі Хома Брут. Карикатуриста за цю нагороду ледь не шельмували російські «патріоти» у соцмережі «Facebook». Які тільки образи та погрози не лунали на адресу «запроданця»! Пристрасті, напевно, досягли тієї позначки, що й у випадку з карикатурами французького журналу «Шарлі Ебро». Спочатку художник намагався пояснити свою позицію, потім зрозумів: зазомбованих «ботів» його власна думка не цікавить. Адже він просто мав необачність виділитися з натовпу, із так званого «стада свиней», як міністр пропаганди нацистської Німеччини Йозеф Геббельс називав поневолені фашистами народи. На щастя, ці закиди з уст тих, хто покійно розвішує на власні вуха локшину виробництва «чесних» російських пропагандистських каналів, не перекреслили планів Валерія Тарасенка. Митець надіслав свої нові твори на V міжнародний конкурс «Тоталітаризм. Карикатури і шаржі».

Тарас ГУНЧЕНКО

ХІІ МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВИСТАВКА

ЗБРОЯ ТА БЕЗПЕКА

ПАТРОНАТ
КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:
Міністерство внутрішніх справ України
Міністерство оборони України
Міністерство економічного розвитку
і торгівлі України
Служба Безпеки України
Державна прикордонна служба України
Державна служба експортного
контролю України
Державна служба України
з надзвичайних ситуацій
Міжнародний виставковий центр

ПАРТНЕР
Державний концерн "УкрОборонПром"

МІЖНАРОДНИЙ ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР
Україна, 02660, м. Київ, Броварський пр-т, 15
М "Лівобережна"

☎ +38 044 201-11-63

✉ zbroya@iec-expo.com.ua

www.iec-expo.com.ua, www.tech-expo.com.ua

22–25
вересня
2015 р.

Генеральний інформаційний партнер:

Генеральний медіа-партнер:

Технічний партнер: **ReutMedia**

Інформаційна підтримка: **ВІЙСЬКО**

Модель «Воїн»

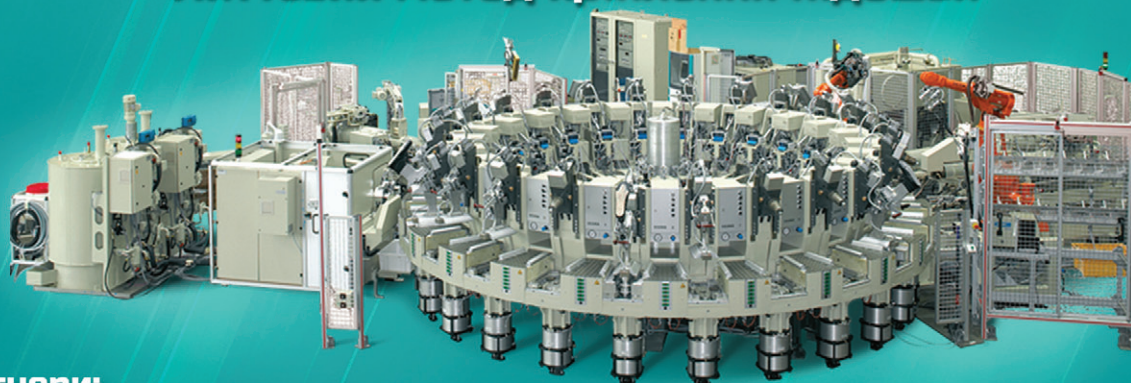
**ЗРОБЛЕНО
В УКРАЇНІ!**

- Заготовка виготовлена із натуральної гідрофобної шкіри.
- Клапан, м'яка вставка, демпфер із штучної гідрофобної тканини Cordura: легкої, міцної, із водовідштовхуючою пропиткою.
- Штучний підкладочний матеріал на основі поліаміду підвищеної зносостійкості спеціально розроблений для військового взуття. У 5 разів більш тривкий до стирання, ніж підкладки для цивільного взуття.
- Антипрокольна кевларова устілка, що захищає підошву від проколів із навантаженням 1100 N.
- Підошва двошарова ПУ-ГУМА. Проміжний шар із поліуретану робить взуття легким, м'яким, комфортним, а ходова поверхня із гуми забезпечує підвищену стійкість до ковзання, підвищених температур (до 300 °C) та впливу агресивного середовища: олив, нафти.
- Вологотривка «дихаюча» мембрана.

За рахунок використання унікальних матеріалів взуття має мінімальну вагу, забезпечує водонепроникність, має оптимальний ступінь захисту ноги від механічних пошкоджень під час виконання бойових задач та дозволяє воїну почувати себе комфортно при максимальних навантаженнях.

Литтєвий метод кріплення підошви

Наші партнери:

ТОВ «Таланлепром»
вул. Саксаганського, 77
Київ, Україна, 01033
тел. +38 044 289 58 00
факс +38 044 289 43 38

www.talan.in.ua

Продукція сертифікована у Німеччині